

MANUAL I PËRDORIMIT PËR PËRCAKTIMIN E STATUSIT TË REFUGJATIT

Ky manual është hartuar në kuadër të projektit të UNHCR-së:
“Advocate, resolve civil registration of persons at risk of state-
lessness & naturalization of refugees”.

PËRMBAJTJA

Lista e shkurtimeve

KAPITULLI I - ORGANIZIMI DHE MENAXHIMI I PROCEDURËS NË KUADËR TË MASAVE MBROJTËSE TË PARASHIKUARA ME LIGJ

Koncepte të përgjithshme

Kriteret për përcaktimin e statusit të refugjatit

Subjektet e përfshira në procedurë

Të drejtat dhe detyrimet e kërkuarit në kontekstin e procedurës

Menaxhimi i kërkesave dhe regjistrimi i tyre

KAPITULLI II – INTERVISTA PERSONALE

Faza e përgatitjes

Hapja e intervistës

Rrëfimi i lirë

Realizimi i intervistës

Mbyllja e intervistës

Procesverbali i intervistës

KAPITULLI III - PROCESI I VENDIM-MARRJES

Analiza e çështjes nga intervistuesi

Procesi i vendim-marrjes

Parametrat kryesor të procedurës për shqyrtimin e kërkesave për mbrojtje nderkombetare

Akte dhe dispozita të tjera nën kompetencën e autoritetit përgjegjës të azilit dhe refugjatëve

KAPITULLI IV – ANKIMIMI

Afatet e ankimit

Ndihma Juridike e ofruar nga shteti

Ankimimi në gjykatën administrative

KAPITULLI V - KOMPETENCA TË TJERA TË AUTORITETIT PËRGJEGJËS SE AZILIT DHE REFUGJATËVE

Marrëdhëniet e autoritetit përgjegjës së azilit dhe refugjatëve me institucionet të tjera

Menaxhimi i marrëdhënieve me Kërkuarët dhe përfaqësuesit ligjorë

Marrëdhëniet e AP me Qendrën e Pritjes për Azil (QPA):

Komunikimi i Autoritetit Përgjegjës për Azilin dhe Refugjatët me UNHCR

Lista e shkurtimeve

BE:	Bashkimi Europian
COI:	Country of Origin Information – Informacion mbi vendin e origjinës
AP:	Autoriteti përgjegjës për Azilin dhe Refugjatët
ECHR:	European Court of Human Rights –Gjykata Europiane për të Drejtat e Njeriut
EUAA:	European Union Agency for Asylum (<i>ish EASO: European Asylum Support Office</i>)
KK:	Komisioni Kombëtar për Azilin dhe Refugjatët
LGBTI:	Lesbian Gay Bisexual Transgender Intersex
PKM:	Policia e Kufirit dhe Migracionit
PMF:	Punonjësi i Mbrojtjes së Fëmijës
PSR:	Përcaktimi i Statutit të Refugjatit
QPA:	Qendra e Pritjes për Azil
UNHCR:	United Nations High Commissioner for Refugees

KAPITULLI I

ORGANIZIMI DHE MENAXHIMI I PROCEDURËS NË KUADËR TË MASAVE MBROJTËSE TË PARASHIKUARA ME LIGJ

KONCEPTE TË PËRGJITHSHME

Çfarë është Mbrojtja Ndërkombëtare?

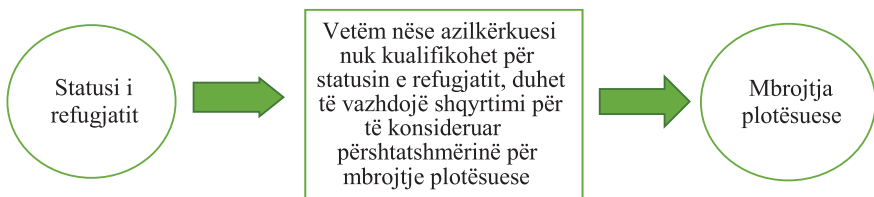
Njerëzit që kanë nevojë për mbrojtje ndërkombëtare nuk i gëzojnë të drejtat themelore të njeriut si dhe nuk e kanë të garantuar sigurinë fizike në vendet e tyre të origjinës. Ata detyrohen të largohen nga rreziku i persekutimit, trajtimit çnjerëzor e degradues ose nga shkeljet e tjera të rënda të të drejtave të njeriut.

Legjislacioni i BE-së për azilin dhe Ligji 10/2021 ofrojnë dy forma të mbrojtjes ndërkombëtare: **statusin e refugjatit dhe statusin e mbrojtjes plotësuese.**

“Refugjat” është shtetasi i huaj ose personi pa shtetësi, i cili, për shkak të frikës së bazuar të persekutimit, për arsye të racës, besimit, kombësisë, anëtarësisë në një grup të caktuar shoqëror ose bindjes politike, ndodhet jashtë vendit të shtetësisë së tij ose jashtë vendbanimit të zakonshëm të mëparshëm dhe nuk ka mundësi ose dëshirë për të kërkuar mbrojtjen e atij vendi apo kthimin në atë vend, si pasojë e këtyre rrethanave, në përputhje me kriteret e nenit 1 (A) të Konventës së Gjenevës.

“Mbrojtja plotësuese” është formë mbrojtjeje që i jepet shtetasit të huaj ose personit pa shtetësi, që nuk i përmbush kriteret për të fituar statusin e refugjatit dhe ka arsye serioze e të bazuara të mendohet se në rast të kthimit të tij në vendin e origjinës apo në rastin e personit pa shtetësi në vendbanimin e tij të zakonshëm të mëparshëm, ai rrezikon realisht të përballet me cenime të rënda dhe nuk ka mundësi, apo për shkak të rrezikut të tillë nuk dëshiron të përfitojë nga mbrojtja e atij vendi

Kualifikimi për statusin e refugjatit gjithmonë duhet të jetë gjëja e parë që duhet shqyrtuar.

KRITERET PËR PËRCAKTIMIN E STATUSIT TË REFUGJATIT

STATUSI I REFUGJATIT: frika e bazuar për persekutim

Konventa e Gjenevës	Direktiva e Kualifikimit	Ligji 10/2021
Neni 1, seksioni A, pragrafi 2	Neni 4, paragrafi 4 Neni 9	Neni 12

Që të mund të konsiderohet persekutim, sipas parashikimeve të ligjit 10/2021, veprimi duhet të jetë:

- a) të jetë mjaftueshëm i rëndë nga natyra ose i kryer më shumë se një herë sa të përbëjë **shkelje të rëndë të të drejtave themelore të njeriut**, posaçërisht të të drejtave të cilat nuk mund të kufizohen sipas paragrafit 2 të nenit 15 të KEDNJ
- ose
- b) të jetë akumulimi i masave të ndryshme, përfshirë edhe shkeljen e të drejtave të njeriut, e cila është mjaftueshëm e rëndë për një individ në mënyrë të ngjashme me parashikimin e bërë në shkronjën “a”

Jo çdo formë keqtrajtimi përbën persekutim. Elementët që duhet të merren parasysh për të vlerësuar nëse është arritur në nivelin e përndjekjes janë:

Akti i persekutimit ndër të tjera, ka formën e:

- a) **aktit të dhunës fizike ose psikologjike, duke përfshirë dhunën seksuale**, nëse janë aq të shpeshta sa të çenojnë në thelb integritetin fizik të një individi ose aftësinë e tij mendore për vendimmarrje të pavarur.

- b) **masës ligjore, administrative, të policisë dhe/ose aktit gjyqësor**, të cilat janë diskriminuese ose janë zbatuar në mënyrë diskriminuese;
- c) **ndjekjes penale ose dënimit penal**, kur është kryer në shkelje të së drejtës për një proces të drejtë ligjor; që është joproporcional ose diskriminues;
- ç) **mohimit të së drejtës për t'iu drejtuar gjykatës** për rishikim të tyre dhe që rezulton në dënim joproporcional ose diskriminues;
- d) **ndjekjes penale ose dënimit penal për shkak të refuzimit për të kryer shërbimin ushtarak në një konflikt**, kur kryerja e shërbimit ushtarak përfshin krime ose akte që janë brenda fushës së veprimit për përjashtim nga e drejta e mbrojtjes ndërkombëtare sipas këtij ligji;
- dh) **aktit të kryer në mënyrë të veçantë të lidhur me dhunën me bazë gjinore ose me fëmijët**, që mund të jenë, dhuna seksuale, gjymtimi i organeve gjenitale, aborti ose sterilizimi i detyruar, rekrutimi i aktit të kryer në mënyrë të veçantë të lidhur me dhunën me bazë gjinore ose me fëmijët. të miturve në forcat e armatosura, trafikimi ose prostitucioni i të miturve.

STATUSI I REFUGJATIT: arsyet për persekutim

Konventa e Gjenevës	Direktiva e Kualifikimit	Ligji 10/2021
Neni 1, seksioni A, pragrafi 2	Neni 10	Neni 13

Në harmonizim të plotë me Konventën e Gjenevës dhe DK, Ligji 10/2021 përcakton pesë arsye persekutimi në bazë të cilave njihet statusi i refugjatit: raca, feja, kombësia, anëtarësia në një grup të caktuar shoqëror dhe bindjet politike, arsye të cilat nuk e përjashtojnë njëra-tjetrën.

RACA

ngjyra (lidhet me përkufizimin tradicional të racës, që përdoret për t'iu referuar grupeve më të mëdha të njerëzimit, për nga tiparet dhe pamja fizike)

prejardhja (anëtarët e një fisi, klani, ose komuniteti të caktuar trashëgimie)

anëtarësia në një grup të caktuar shoqëror (përfshihen pakicat dhe /ose popujt indigjen me karakteristika të përbashkëta si gjuha, feja, historia e përbashkët, kultura, zakonet, mënyra e jetesës ose vendi i banimit)

FEJA	të pasurit besim teist, joteist apo ateist; pjesëmarrjen apo abstenimin nga lutjet formale në publik ose në mjedise private, qoftë vetëm ose në komunitet me të tjerët pjesëmarrjen apo abstenimin në akte të tjera besimi ose shprehjen e mendimeve me natyrë fetare pjesëmarrjen apo abstenimin në forma të sjelljes personale ose të përbashkët, të bazuara ose të ndikuara nga çdo besim fetar;
KOMBËSIA	kombësia, nuk nënkupton shtetësinë ose mungesën e saj, por në mënyrë të veçantë duhet të përfshijë përkatësinë në një grup të karakterizuar nga: identiteti kulturor identiteti etnik identiteti gjuhësor origjinë e përbashkët gjeografike ose politike marrëdhëniet e tij me popullsinë e një shteti tjetër;
ANËTARËSIA NË NJË GRUP TË KAKTUAR SHQËROR	karakteristikë të lindur ose një mjedis kulturor të përbashkët që nuk mund të ndryshohet, ose ndajnë një karakteristikë ose besim që është kaq thelbësor për identitetin ose ndërgjegjen, sa që një person nuk duhet të detyrohet ta refuzojë atë; identitet të dallueshëm në vendin përkatës, sepse ai perceptohet si i ndryshëm nga shoqëria përreth
BINDJET POLITIKE	pasjen e një opinioni, bindjeje ose besimi.... në një çështje që lidhet me aktorët e mundshëm të persekutimit dhe me politikat ose metodat e tyre... pavarësisht faktit nëse ai opinion, bindje ose besim ka ndikuar mbi kërkuesin ose jo

STATUSI I REFUGJATIT: Lidhja (për shkak të)

Konventa e Gjenevës	Direktiva e Kualifikimit	Ligji 10/2021
Neni1, seksioni A, paragrafi 2	Neni 9, paragrafi 3	Neni 12, paragrafi 3

Në vetvete aktet e persekutimit nuk e kualifikojnë personin si refugjat, me përjashtim të rastit kur ato kryhen për një (ose më shumë) nga 5 arsyet e mësipërme.

Në përputhje me përkufizimin e refugjatit, duhet të ekzistojë një lidhje ndërmjet aktit të persekutimit dhe arsyeve të këtij persekutimi, në rast të mosgarantimit të mbrojtjes ndaj këtyre akteve,

Lidhja mund të jetë:

Lidhja me aktet e persekutimit. Në këtë rast, frika e azilkërkuesit për persekutim është e lidhur me racën e tij, fenë, kombësinë, përkatësinë në një grup të caktuar shoqëror ose me bindjen politike (reale ose të hamendësuar).

Lidhja me mungesën e mbrojtjes. Ka raste kur persekutimi mund të bëhet për arsye që nuk përfshihen në përkufizimin e refugjatit, por kur tolerohet, inkurajohet ose nuk ndalohet nga përgjegjësit për mbrojtjen për një nga 5 arsyet për persekutim. Pra kërkesa për të përcaktuar lidhjen do të përmbushet edhe për mungesën e mbrojtjes.

STATUSI I REFUGJATIT: Aktorët e persekutimit ose cënimi të rëndë

Konventa e Gjenevës	Direktiva e Kualifikimit	Ligji 10/2021
Neni 1, seksioni A, paragrafi 2	Neni 6	Neni 15

Aktorët e persekutimit janë element kyç në procesin e përcaktimit të statusit. Persekutimi ose cënimi i rëndë duhet të përbëhen nga sjellja e një autori specifik.

Aktorë të persekutimit ose cënimit të rëndë mund të jenë:

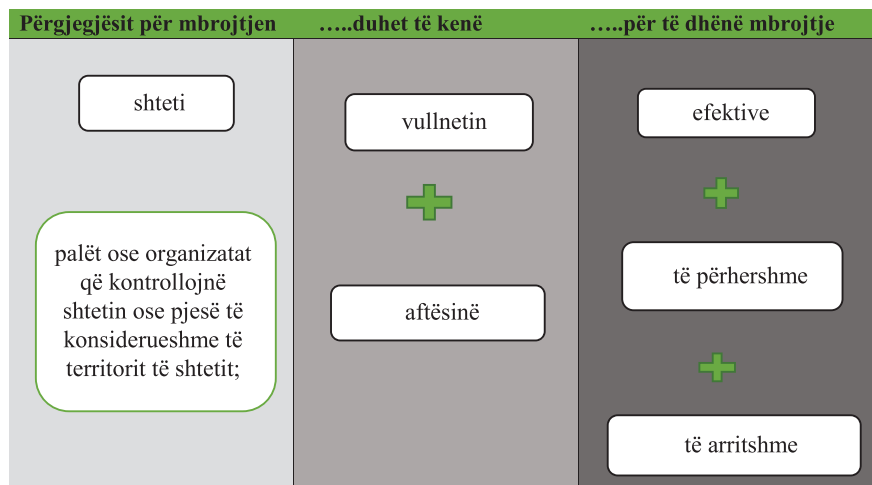
- shteti;
- palët ose organizatat që kontrollojnë shtetin ose pjesë të konsiderueshme të territorit të shtetit;
- aktorë joshitetërorë, nëse mund të provohet se aktorët e përmendur në shkronjat “a” dhe “b” përfshirë edhe organizatat ndërkombëtare, nuk kanë mundësi ose nuk kanë vullnet të ofrojnë mbrojtje kundër persekutimit ose cënimit të rëndë.

STATUSI I REFUGJATIT: Mbrojtja në vendin e origjinës

Konventa e Gjenevës	Direktiva e Kualifikimit	Ligji 10/2021
Neni 1, seksioni A, paragrafi 2	Neni 7	Neni 16

Lista e aktorëve përgjegjës për mbrojtjen është shteruese:

❖ shteti

Që të konsiderohet përgjegjës për mbrojtjen, shteti ka detyrën të kontrollojë gjithë territorin e vendit të origjinës ose të paktën pjesën më të madhe të tij. Në disa raste, shteti mund të marrë ndihmë nga organizatat ndërkombëtare, për të përmbushur plotësisht rolin e tij mbrojtës.

Mbrojtja nuk konsiderohet se i është dhënë azilkërkuesit, nëse shteti ka vullnetin por jo aftësinë për të dhënë mbrojtje, ose nëse ka aftësinë por jo vullnetin për ta dhënë.

❖ partitë dhe organizatat, përfshirë këtu edhe organizatat ndërkombëtare

Për të konsideruar se partitë dhe organizatat, kontrollojnë territorin e një shteti ose një pjesë të konsiderueshme të tij, duhet vërtetuar se ato ushtrojnë funksione shtetërore përkatëse. Ky vlerësim duhet kryer bashkë

me aftësinë e tyre ekzistuese për të dhënë mbrojtje, e cila duhet të jetë efektive dhe me natyrë të përhershme.

❖ Alternativa ndaj mbrojtjes brenda vendit

Në rast se mbrojtja nuk është efektive në zonën ku banon azilkërkuesi në vendin e origjinës, duhet shqyrtuar ekzistenca e një pjese tjetër të sigurt brenda atij vendi.

AP mund të përcaktojë se azilkërkuesi nuk ka nevojë për mbrojtje ndërkombëtare, nëse ekziston një zonë në vendin e tij të origjinës, ku ai nuk ka frikë të bazuar nga persekutimi dhe nuk është në rrezik real që të vuajë dëme serioze.

e sigurt për azilkërkuesin

Azilkërkuesi ka qasje
në këtë pjesë të vendit

ka arsye të pritët që azil
kërkuesi të vendoset aty

Që të arrihet në përfundimin se në vendin e origjinës ka alternativë ndaj mbrojtjes së brendshme, nuk mjafton që AP të identifikojë një pjesë të sigurt të atij vendi, por edhe që azilkërkuesi të udhëtojë pa rrezik dhe në mënyrë të ligjshme drejt asaj pjese të vendit dhe të pranohet atje.

❖ Çfarë është parimi i moskthimit dhe për kë zbatohet?

Parimi i *moskthimit* i referohet shteteve që të **shmangin në çdo lloj mënyre dëbimin apo kthimin** e secilit individ **tek kufijtë e territoreve apo vendeve ku mund të përballen me persekutim, dënim me vdekje, torturë, trajtim ose dënim tjetër çnjerëzor e poshtërues**, edhe nëse ata mund të ndodhen në kushtet e migracionit të parregullt.

Në kontekstin e azilit, parimi i *moskthimit* nënkupton kërkesën për t'iu garantuar hyrje në territor individëve të cilët kërkojnë mbrojtje ndërkombëtare, si edhe procedura azili të ndershme dhe efikase për të përcaktuar nëse personit i duhet dhënë mbrojtje ndërkombëtare apo jo.

Ndalimi i *kthimit* është i zbatueshëm për çdo formë largimi me forcë, duke përfshirë internimin, dëbimin, ekstradimin dhe mos-pranimin në kufi. **Kjo përfshin edhe kthimin indirekt që nënkupton dërgimin e një personi në një vend të tretë ku ekziston rreziku i kthimit.** Asnjë azilkërkues nuk duhet të dërgohet në një vend të tretë pa pasur garanci të mjaftueshme

që ai do të ripranohet në atë vend, do të gëzojë mbrojtje efektive kundër *kthimit*, do të ketë mundësi të kërkojë dhe të gëzojë azil dhe do të trajtohet në përputhje me standardet e pranuar ndërkombëtare.

Përfundimisht, kërkuesi mund të kthehet kur:

- a) ka arsye të bazuara për ta konsideruar atë si një rrezik për sigurinë kombëtare të vendit.
- b) është dënuar me vendim të formës së prerë, veçanërisht për një krim i cili përbën rrezik për sigurinë e vendit.

SUBJEKTET E PËRFSHIRA NË PROCEDURË

[Pikat 2, 8 te nenit 3, pikat 1, 2, 3 te nenit 4 të Ligjit 10/2021]

“**Kërkuesi**” është çdo shtetas i huaj ose person pa shtetësi, që ka paraqitur kërkesë për mbrojtje ndërkombëtare, për të cilën nuk është marrë ende një vendim përfundimtar i formës së prerë;

“**Persona që i përkasin kategorisë së veçantë**” janë fëmijët, fëmijët e pashoqëruar, personat me aftësi të kufizuara, personat e moshuar, gratë shtatzëna, prind i vetëm me fëmijë të mitur, viktimat e trafikimit të qenieve njerëzore, viktimat e gjymtimit gjenital, LGBTI, personat me sëmundje të rënda, personat me probleme/çrregullime të shëndetit mendor ose personat, të cilët kanë qenë subjekt i torturës, përdhunimit apo ndonjë forme tjetër të dhunës psikologjike, fizike apo seksuale. (*listë jo shteruese*).

AUTORITETET PËRKATËSE

Autoriteti përgjegjës për azilin dhe refugjatët (*në vijim Autoriteti përgjegjës*) është përgjegjëse për trajtimin, shqyrtimin dhe marrjen e vendimit përfundimtar të kërkesave për mbrojtje ndërkombëtare. Ai mbledh dhe përpunon të dhënat personale të Kërkuesve për mbrojtje ndërkombëtare, në përputhje me legjislacionin në fuqi për mbrojtjen e të dhënave personale.

Autoriteti përgjegjës për trajtimin e të huajve (*Policia e Kufirit dhe Migracionit - në vijim PKM*), është përgjegjës për trajtimin e personave që kërkojnë mbrojtje ndërkombëtare në kufi dhe në territory, si dhe për t'i pajisur me leje qëndrimi, sipas përcaktimeve ligjore. Në bazë të Udhëzimit

Nr. 293, datë 04.06.2015, ‘*Mbi Procedurat e Trajtimit të shtetasve të huaj me qëndrim të parregullt në territorin e Republikës së Shqipërisë*’, PKM kryen procesin e vlerësimit paraprak (nëpërmjet përdorimit të një formulari të veçantë), që merret si bazë për të përcaktuar nëse një person është azil-kërkues. Pavarësisht se ky Udhëzim është miratuar para datës së miratimit të ligjit “Për azilin”, në kohën e hartimit të këtij Manuali ai është në zbatim nga PKM.

Komisioni Kombëtar për Azilin dhe Refugjatët (në vijim Komisioni Kombëtar) është organi administrativ epror që shqyrton ankimet e bëra ndaj vendimeve administrative të autoritetit përgjegjës për azilin dhe refugjatët. Komisioni Kombëtar është i pavarur në ushtrimin e detyrës dhe kompetencave të tij dhe funksionon sipas Rregullores së brendshme të organizimit dhe funksionimit të tij.

TË DREJTAT DHE DETYRIMET E KËRKUESIT NË KONTEKSTIN E PROCEDURËS

Kushdo që ka shprehur qëllimin për të aplikuar për mbrojtje ndërkombëtare konsiderohet **aplikant për mbrojtje ndërkombëtare (azilkërkues)** me të gjitha të drejtat dhe detyrimet që i takojnë këtij statusi.

TË DREJTAT E AZILKËRKUESIT

Cdo Kërkues duhet të ketë akses efektiv në procedurë dhe t’i sigurohet falas informacion ligjor dhe procedural, duke marrë parasysh rrethanat e tij/saj të veçanta. Dhënia e një informacioni të tillë, ndër të tjera, duhet t’u mundësojë kërkuesve të kuptojnë më mirë procedurën, duke i ndihmuar ata të përmbushin detyrimet përkatëse. Në ligjin “Për azilin”, në përputhje me kuadrin ligjor ndërkombëtar dhe europian, të drejtat dhe garancitë ligjore që synojnë mbrojtjen e personave që kërkojnë mbrojtje ndërkombëtare janë:

- e drejta për t’u informuar; [Neni 25, pikat 2 dhe 3 të nenit 27, pika 4, neni 33, pika 2, neni 40, pika 2, neni 42 të Ligjit 10/2021]
- e drejta për të kontaktuar UNHCR-në (*ose çdo organizatë tjetër kompetente për çështjet e mbrojtjes ndërkombëtare*); [Pika 2, neni 22 dhe pika 2, neni 27 të Ligjit 10/2021]

- e drejta për të qëndruar në Republikën e Shqipërisë gjatë procedurës; [pika 1, nenit 55, të Ligjit 10/2021]
- e drejta e konfidencialitetit; [Nenit 95 i Ligjit 10/2021]
- e drejta për ndihmën e një përkthyesi; [Neni 23 dhe pika 1, nenit 27 të Ligjit 10/2021]
- mbrojtja e parimit të unitetit familjar; [Pikat 4 dhe 5 të nenit 55 të Ligjit 10/2021]
- të përfitojë kushtet minimale të jetesës; (neni 56 i Ligjit 10/2021)
- të ketë kujdesin shëndetësor; (neni 57 i Ligjit 10/2021)
- të përfitojë shërbimet e kujdesit shoqëror;
- të përfitojë ndihmën juridike falas të garantuar nga shteti; (pika 1, neni 22, pika 3, neni 7, germa 'd' e nenit 54, neni 58 të Ligjit 10/2021) **Udhëzimi nr. 39, datë 16.3.2022** *“Për modalitetet e nevojshme organizative dhe teknike për ofrimin e ndihmës juridike të garantuar nga shteti kërkuesit për mbrojtje ndërkombëtare”*.
- të ketë arsimim për kërkuesit fëmijë; (neni 59 i Ligjit 10/2021)
- të ushtrojë lirinë e mendimit dhe të besimit fetar; (neni 60 i Ligjit 10/2021)
- për punësim dhe për trajnime profesionale. (neni 61 i Ligjit 10/2021)

DETYRIMET E AZILKËRKUESIT

[Pika 7, neni 26, pika 3, nenit 31 dhe neni 62 të Ligjit 10/2021]

Përveç të drejtave dhe garancive, ligji përcakton edhe detyrime për kërkuesit, të cilat janë:

- a) të plotësojë formularin për paraqitjen e kërkesës për mbrojtje ndërkombëtare, si dhe të bashkëpunojë për marrjen e gjurmëve daktiloskopike dhe të fotografisë, për kontrollin fizik dhe të bagazheve;
- b) të dorëzojë të gjitha dokumentet e udhëtimit, të identitetit dhe/ose prova të tjera që ka në dispozicion, që mund të kontribuojnë në marrjen e vendimit në lidhje me kërkesën për mbrojtje ndërkombëtare;
- c) t'u përgjigjet ftesave të Autoritetit përgjegjës dhe/ose organeve të tjera shtetërore përgjegjëse, si dhe të bashkëpunojë me ta në çdo fazë të procedurës;

- d) të veprojë në përputhje me legjislacionin në fuqi të Republikës së Shqipërisë, si dhe me udhëzimet e dhëna ose masat e ndërmarra nga Autoriteti përgjegjës;
- e) të mos largohet nga Qendra e Pritjes ose nga vendi i caktuar nga ministria, pa lejen e Autoritetit përgjegjës
derisa të përfundojë procedura e shqyrtimit të kërkesës për mbrojtje ndërkombëtare;
- f) t'i nënshtrohet ekzaminimit apo trajtimit mjekësor, me kërkesën e Autoritetit përgjegjës, në fushën e kujdesit shëndetësor, në rast rreziku të shëndetit publik;
- g) të njoftojë Autoritetin përgjegjës për çdo ndryshim të adresës së banimit.

PARAQITJA DHE REGJISTRIMI I KËRKESËS PËR MBROJTJE NDËRKOMBËTARE

Paraqitja e kërkesës për mbrojtje ndërkombëtare nënkupton veprimin e shprehjes, në çfarëdolloj mënyre dhe pranë çfarëdo autoriteti, së dëshirës së një personi për të marrë mbrojtje ndërkombëtare. Kushdo që ka shprehur qëllimin për të aplikuar për mbrojtje ndërkombëtare, konsiderohet të jetë aplikant me të gjitha të drejtat dhe detyrimet e këtij statusi.

Shumë persona që mund të kenë nevojë për mbrojtje ndërkombëtare nuk i njohin të drejtat dhe detyrimet e tyre dhe nuk kërkojnë në mënyrë aktive azil në vendin ku mbërrijnë. Kjo për shkak të situatës së tyre specifike ose për shkak të keqinformimit nga persona të tjerë, përfshirë këtu edhe kontrabandistët.

Mos harroni gjithashtu, se shumë persona që mund të kenë nevojë për mbrojtje ndërkombëtare kanë frikën e persekutimit nga zyrtarët në vendin e tyre, ose gjatë udhëtimit janë trajtuar jo mirë nga zyrtarë të vendeve të tjera.

Treguesit që një person mund të dëshirojë të aplikojë për mbrojtje ndërkombëtare mund të shfaqen në mënyra të ndryshme.

Për t'i zbuluar më shpejt dhe më saktë treguesit, kushtojini vëmendje të veçantë elementeve në vijim:

- ❖ Kush është personi (mosha, gjinia, statusi familjar),
- ❖ Prej nga vjen personi (vendi i origjinës, përkatësia etnike, feja dhe kombësia
- ❖ Çfarë deklaron / nga se ka frikë personi: *f* Vrasja/ Ekzekutimi *f* Persekutimi *f* Tortura *f* Lufta *f* Kthimi
- ❖ Çfarë dëshiron personi: *f* Ndihmë *f* Mbrojtje *f* Të takojë një përfaqësues të OKB / UNHCR / avokat
- ❖ Cilat janë detajet që mund të vëzhgoni (në pamje dhe sjellje):
- ❖ Qasja / shmangia e oficerit përgjegjës *f* Frika, stresi ose heshtja e pazakontë
- ❖ Gjuha e trupit (siç janë shprehjet e fytyrës, qëndrimi i trupit, gjestet, toni i zërit etj.)
- ❖ Pamja e jashtme (lëndimet, plagët, veshmbathjet, sendet personale,

Në bazë të ligjit 10/2021“Për azilin në Republikën e Shqipërisë” ***Kërkesë për mbrojtje ndërkombëtare***” është kërkesa për mbrojtje, e paraqitur nga shtetasi i huaj apo personi pa shtetësi, që kërkon ose kuptohet se kërkon të përfitojë statusin e refugjatit ose të mbrojtjes plotësuese dhe nuk kërkon shprehimisht një lloj tjetër mbrojtjeje. Informacioni duhet dhënë **brenda një kohe të arsyeshme** dhe të jetë sa më i plotë që të jetë e mundur.

Shtetasit e huaj, ose personat pa shtetësi, mund të shprehin qëllimin e tyre për të kërkuar mbrojtje ndërkombëtare në momentin e hyrjes në territorin e Republikës së Shqipërisë në një pikë kalimi kufitar, në një komisarjat të policisë së shtetit ose pranë autoritetit përgjegjës për çështjet e kufirit dhe migracionit - Policia e Kufirit dhe Migracionit (PKM).

Informacioni mbi mundësitë për të aplikuar për mbrojtje ndërkombëtare duhet të jepet edhe në qendrat e ndalimit dhe në pikat e kalimit kufitar, duke përfshirë zonat e tranzitit në kufijtë e jashtëm.

Sigurohuni që të keni në dispozicion informacionin e kontaktit të autoriteteve përgjegjëse, përfshirë shërbimet e specializuara për mbrojtjen e fëmijëve dhe palët e tjera të interes, sic janë përkthyesit, OJQ-të, UNHCR-ja si dhe cdo organizatë tjetër që ofron këshillim ligjor apo ndihmë tjetër.

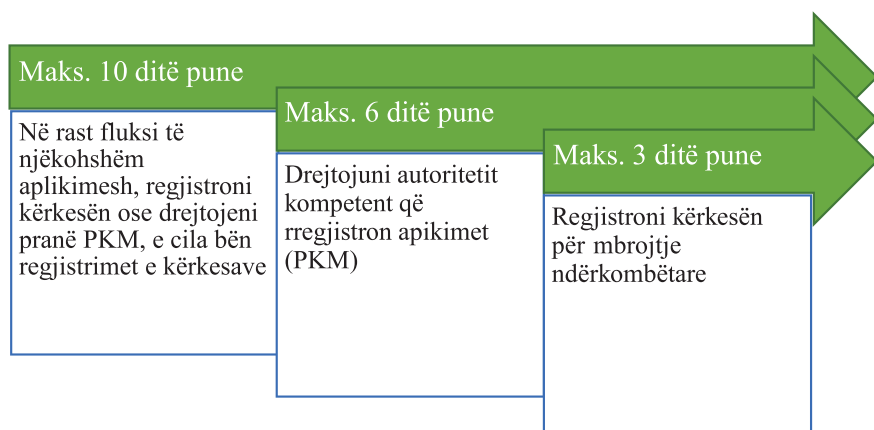
Në Udhëzimin Nr. 293, datë 4.6.2015 ‘*Mbi procedurat e trajtimit të shtetasve të huaj me qëndrim të parregullt në territorin e Republikës së Shqipërisë*’ specifikohet që zyrtarët e PKM-së kryejnë procesin e shqyrtimit paraprak (pre-screening), nëpërmjet përdorimit të një formulari, i cili është baza për të përcaktuar nëse një person është azil-Kërkues.

AFATI I REGJISTRIMIT TË KËRKESËS PËR MBROJTJE NDËRKOMBËTARE

Shtetasi i huaj ose personi pa shtetësi, i cili ka shprehur qëllimin për të kërkuar mbrojtje ndërkombëtare, regjistrohet pranë autoritetit përgjegjës për kufirin dhe migracionin, i cili e referon rastin brenda 72 orëve pranë autoritetit përgjegjës për azilin dhe refugjatët.

Në rastet kur shtetasi i huaj ose personi pa shtetësi paraqet kërkesë tek autoritetet përgjegjëse për trajtimin e kërkesave për mbrojtje ndërkombëtare, regjistrimi do të bëhet jo më vonë se 3 (tre) ditë pas paraqitjes së kërkesës, dhe jo më vonë se gjashtë ditë pune nëse kërkesa është paraqitur autoriteteve të tjera, siç janë policia, rojet kufitare ose pranë personelit të institucioneve penitenciare.

Nëse parashtrohen kërkesa të shumta të njëkohshme për mbrojtje ndërkombëtare nga një numër i madh i shtetasve të huaj ose personave pa shtetësi dhe që e bëjnë të vështirë në praktikë regjistrimin e kërkesave, afati zgjatet deri në 10 (dhjetë) ditë pune.

Kërkuesi duhet të plotësojë formularin, të bashkëpunojë për marrjen e gjurmëve daktiloskopike, të fotografisë, si dhe të dëshmimeve të tjera në lidhje me kërkesën për mbrojtje ndërkombëtare. PKM siguron që këto të dhëna të futen në regjistrin elektronik dhe më pas i'a referon çështjen Autoritetit përgjegjës, i cili mbledh dhe përpunon të dhënat personale të Kërkuesëve për mbrojtje ndërkombëtare dhe i përdor ato për të lehtësuar bashkëpunimin me Policinë e Shtetit si dhe me organet përkatëse zbatuese që veprojnë në këtë fushë.

MOS HARRONI, aplikanti për azil nuk duhet të ndëshkohet për shkak të hyrjes apo pranisë së tij të parregullt në territor, me kusht që ai të paraqitet brenda 10- ditëve tek autoritetet shtetërore.

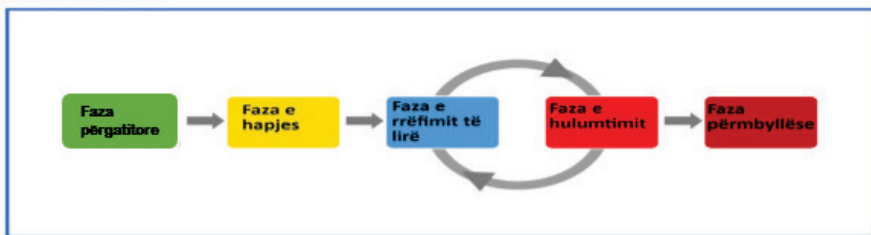
KAPITULLI II

INTERVISTA PERSONALE

FAZAT E INTERVISTËS PËR AZIL

Intervista është një ndërveprim dinamik bashkëbisedues midis intervistuesit dhe azilkërkuesit, prandaj nuk ka receta të vlefshme për të gjitha rastet. Metoda e Intervistës për Azil është ndërtuar me pesë faza dhe secila fazë ka një qëllim të qartë. Fazat e Metodës së Intervistës për Azil duhet të zbatohen në një mënyrë që t'i përshtatet nevojave të azilkërkuesit, afateve kohore të intervistuesit dhe nevojës së tij për informacion.

Kuadri i intervistës

Faza 1: Faza përgatitore

Intervistuesi, para fillimit të intervistës, studion rastin e kërkuesit, duke marrë në konsideratë të gjithë dokumentacionin prezent në dosje. Kjo punë paraprake është e rëndësishme dhe e dobishme sepse:

- ❖ bazuar në informacionin e disponueshëm në dosje, mund të identifikojë faktet materiale të kërkesave për mbrojtje ndërkombëtare (ato që lidhen me përkufizimin e refugjatit ose të mbrojtjes plotësuese);
- ❖ kryen kërkime në lidhje me rastin, në mënyrë që të ketë njohuri të përditësuar të situatës së vendit të origjinës së kërkuesit;
- ❖ mundëson identifikimin e hershëm të personave me nevoja të veçanta;
- ❖ identifikon fushat/temat e mundshme për t'u diskutuar gjatë intervistës;

- ❖ harton planin e intervistës i cili do t'ju bëjë të mundur të kryeni një intervistë të orientuar drejt qëllimeve dhe të kryer enkas për çdo azilkërkues.

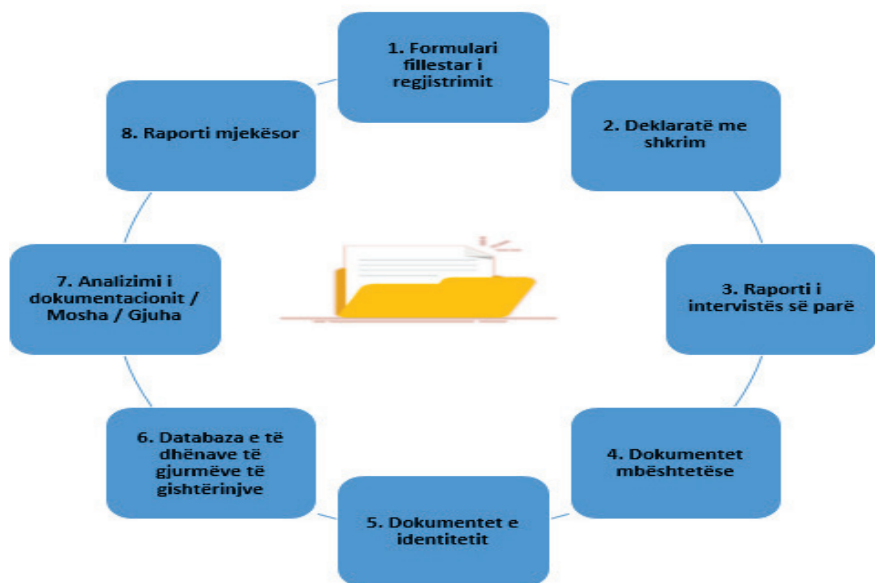
Burimet për përgatitjen e çështjes

Kur përgatisni një intervistë, duhet t'u drejtoheni një larmie informacionesh dhe burimesh. Në përgjithësi, do të filloni me informacionin ekzistues në dosje, ku përfshihen dokumente të dorëzuara ose deklarime të mëparshme të bëra nga azilkërkuesi ose dokumentacioni nga autoritete specifike. Mund të përdorni informacionin nga vendi i origjinës, nga mediat sociale për të mësuar më shumë për një vend të caktuar dhe çfarëdolloj aspekti që mund të jetë me vlerë gjatë intervistës së azilkërkuesit.

a) Lexoni informacionin mbi dosjen e çështjes

Hapi i parë i përgatitjes së çështjes është shqyrtimi i dosjes së azilkërkuesit. Në këtë fazë të procedurës së azilit, dosja e azilkërkuesit duhet të përmbajë të gjithë informacionin e dhënë nga azilkërkuesi ose përfaqësuesi i zgjedhur prej tij/saj. Dokumentet që zakonisht do të gjeni në dosjen e azilkërkuesit janë formulari i regjistrimit fillestar (pree-screening), deklarime me shkrim, rezultatet e shqyrtimit për nevoja të veçanta, përfshirë raportet mjekësore, dokumente që mbështesin kërkesën e azilkërkuesit si dhe dokumentet e identitetit. Të gjitha këto dokumente janë potencialisht të rëndësishme për intervistën dhe procesin e vendimmarrjes.

b) Konsultoni Informacionin përkatës të vendit të origjinës (COI)

Kur kryeni intervistën personale, ka rëndësi jetike të keni njohuri të thella për situatën në vendin e origjinës së azilkërkuesit, si në kohën e persekutimit të pretenduar ose të dëmtimit të rëndë, ashtu edhe aktualisht. Hulumtimi i informacionit mbi vendin e origjinës (COI) është thelbësor për një vendim të besueshëm dhe të argumentuar mirë dhe luan një rol të rëndësishëm në fazat e ndryshme të procedurës për mbrojtjes ndërkombëtare (kur formulohen pyetjet kërkimore bazuar në rastin në fjalë; gjatë kryerjes

së hulumtimit të COI-it; kur zgjedh, vlerëson dhe vërteton burime të ndryshme informacioni; kur vlerësohet COI dhe kur i referohemi COI-it në vendime). Për t'u përdorur në procedurat e mbrojtjes ndërkombëtare, COI duhet të plotësojë të gjitha kërkesat e nevojshme procedurale dhe cilësore, të renditura më poshtë:

Mbani mend: Megjithëse COI është i rëndësishëm për vlerësimin e një kërkesë për mbrojtje ndërkombëtare, ai nuk dikton vendime, ai mbështet vlerësimin e provave.

Siç specifikohet me ligj, Autoriteti përgjegjës do të jetë në gjendje të marrë informacione nga burime të ndryshme, si UNHCR, Agjencia e Bashkimit Evropian për Azilin - EUAA (ish EASO) dhe organizatat përkatëse të të drejtave të njeriut. Ju lutemi gjeni më poshtë disa burime, të cilat mund të jenë të dobishme në shqyrtimin e kërkesave për mbrojtje ndërkombëtare:

- Refworld, UNHCR database: <https://www.refworld.org/>
- EUAA COI publications: <https://euaa.europa.eu/coi-publications>
- ACCORD's (the COI department of the Austrian Red Cross) COI database: <https://www.ecoi.net/>
- UK Home Office – Country Policy and Information Notes: <https://www.gov.uk/government/collections/country-policy-and-information-notes>
- Publications of Ofpra - Office français de protection des réfugiés et apatrides: <https://ofpra.gouv.fr/fr/lhttps://ofpra.gouv.fr/fr/l-ofpra/nos-publications/les-publications-de-l-ofpraofpra/nos-publications/les-publications-de-l-ofpra>
- Reliefweb: Database operated by the UN Office for the Coordination of Humanitarian Affairs: <https://reliefweb.int>

c) Identifikoni faktet materiale

Në varësi të sasisë së informacionit në dispozicion, intervistuesi duhet të identifikojë faktet materiale të aplikimit. Faktet materiale janë faktet që lidhen drejtpërdrejt me përkufizimin e refugjatit ose personit nën mbrojtje plotësuese. Mbani në konsideratë që gjatë procesit mund të dalin fakte të reja.

d) Identifikoni nevojat e veçanta procedurale

Duke qenë se personave që po kërkojnë mbrojtjen ndërkombëtare u është dashur të lënë shtëpitë dhe mjediset familjare, pas përballjes me sfida të vështira, shpesh ata gjenden në situata dobësie. Dobësia vjen nga rrethanat në vendlindjen e personit, nga udhëtimi, në momentin e mbërritjes në vendin pritës si dhe nga përvojat e personit në sistemin e azilit.

Në mesin e azilkërkuesve ka persona që përballen me vështirësi të shtuara, prandaj kanë nevoja të veçanta. Këto nevoja mund të jenë me natyrë procedurale dhe/ose pritjeje. Ato duhen identifikuar dhe trajtuar siç duhet në fazë sa më të hershme nga autoriteti i azilit.

MJETET EKZISTUESE PËR IDENTIFIKIMIN E PERSONAVE ME NEVOJA TË VEÇANTA

Mjetet ekzistuese për identifikimin e hershëm:

1. **Instrumenti i vlerësimit të riskut të lartë (+udhëzuesi i përdoruesit)** UNHCR Ky instrument përmban një grup me tregues risku që ndihmojnë në identifikimin e azilkërkuesve të cenueshëm dhe nevojave të tyre të veçanta.
2. **Instrumenti i EUAA-s për Identifikimin e Personave me Nevoja të Veçanta** Objektivi kryesor i këtij instrumenti është të lehtësojë identifikimin në kohë të personave me nevoja të veçanta procedurale dhe/ose pritëse. Mund të përdoret në çdo fazë të procedurës së azilit dhe në çdo fazë të procesit të pritjes.

Sipas Instrumentit të EUAA-s për Identifikimin e Personave me Nevoja të Veçanta (IPSN) treguesit mund të jenë moshë, gjinia, gjendja familjare, identiteti gjinor dhe orientimi seksual, treguesit fizikë dhe mendorë si dhe ata mjedisorë.

Garancitë Procedurale për personat me nevoja specifike [Nenet 50 dhe 51 të Ligjit 10/2021]

Personat me nevoja të veçanta, për shkak të rrethanave të tyre individuale, kanë një mundësi të kufizuar për të gëzuar të drejtat e tyre dhe për

të përmbushur detyrimet e parashikuara në procedurën për njohjen e mbrojtjes ndërkombëtare. Ligji “Për azilin”, në përputhje me direktivat e BE-së, u siguron atyre garanci procedurale specifike, të tilla si: vëmendje, trajtim dhe kujdes të veçantë, pasja e një përfaqësuesi si dhe intervistimi nga personel i kualifikuar dhe i trajnuar. Është gjithashtu e rëndësishme që personave vulnerabël t’u garantohen gjithashtu:

- **identifikimi dhe raportimi në kohë i nevojave të veçanta (ose situatave të cënueshmërisë):** Është e rëndësishme që të gjithë personat që vijnë në kontakt me Kërkuesit (*dmth: personeli që regjistron kërkesën për mbrojtje, personeli i ambienteve të pritjes, etj.*) të kontribuojnë, bazuar në rolin dhe aftësitë e tyre, për të raportuar sa më shpejt të jetë e mundur treguesit e çdo nevojë të veçantë;
- **shqyrtimi prioritar i kërkesës së tyre për mbrojtje ndërkombëtare;**
- **mekanizmat e referimit:** i referohet aktivizimit të shërbimeve të specializuara (*të llojit diagnostikues mjekësor dhe mjekoligjor; këshillimore dhe psikologjike, psikiatrike, psiko-sociale, antitrafikim, kundër dhunës, për mbështetjen e personave të cilët kanë qenë subjekt i ushtrimit të torturës, etj.*), nga Autoriteti përgjegjës ose nga Qendra e Pritjes për Azilin (*në vijim Qendra e Pritjes*) ose qendrat e tjera të pritjes për Kërkuesit që mund të kenë nevojë për ndërhyrje dhe/ose trajtim;

Garancitë Procedurale për fëmijët e pashoqëruar [Nenet 52 dhe 53 të Ligjit 10/2021]

Fëmijët e pashoqëruar, përveçse bëjnë pjesë në kategorinë e personave me nevoja të veçanta, gëzojnë edhe çdo garanci të parashikuar për ta në kuadrin e të drejtës ndërkombëtare, ku parashikohet se interesi më i lartë i fëmijës do të jetë konsiderata parësore në të gjitha veprimet në lidhje me fëmijët, që ndërmerren nga institucionet e mirëqenies sociale, qoftë publike apo private. Legjislacioni shqiptar, në përputhje me të drejtën ndërkombëtare, ofron garanci procedurale për fëmijët, si:

- **Caktimi i kujdestarit ligjor,** në momentin që shpreh qëllimin për të kërkuar mbrojtje ndërkombëtare;
- Vendosja e tyre në një **akomodim të përshtatshëm**, në përputhje me legjislacionin në fuqi. Kërkuesit fëmijë mbahen në Qendrën e Pritjes për Azil, vetëm si masë e fundit dhe vetëm pasi të jetë

vërtetuar se masat e tjera alternative për kufizimin e lirisë së lëvizjes së tij/saj nuk mund të zbatohen efektivisht.

- **Fëmija nuk do të intervistohet pa praninë e punonjësit të mbrojtjes së fëmijës (*ne vijim PMF*), që caktohet si përfaqësues i tij;**
- **Intervista e PSR-it e fëmijëve do të kryhet nga një punonjës që ka njohuritë e nevojshme për nevojat e veçanta të fëmijës;**
- **Fëmija do të konsiderohet i tillë, nga Autoriteti përgjegjës edhe në rast dyshimi për moshën e tij të mitur. (*edhe pasi të jetë kryer një ekzaminim mjekësor për vlerësimin e moshës*).**

e) Përgatisni planin e intervistës

Të hartosh një plan interviste është detyrë kërkuese gjatë së cilës duhen marrë në konsideratë dy perspektiva të ndryshme. Nga njëra anë, duhet të përpiqeni të shihni çështjen që keni në dorë nga këndvështrimi i azilkërkuesit, të reflektoni për përvojën e tij/saj dhe çfarë mund të prisni nga azilkërkuesi. Nga ana tjetër, nuk duhet të lini kurrë mënjatë procesin e vendimmarrjes dhe kërkesat e tij specifike, kështu do të jeni në gjendje t'u paraprinë momenteve vendimtare të intervistës personale.

- Siguroni një mjedis të përshtatshëm dhe të sigurt

Autoriteti përgjegjës duhet të sigurojë ambiente të përshtatshme për intervistimin e kërkuesve, duke përfshirë personat me aftësi të kufizuara dhe nevoja të tjera të veçanta. Kushtet e ambienteve duhet të garantojnë shëndetin dhe mirëqenien e individëve që i përdorin ato. Veçanërisht për të miturit rekomandohet të sigurohen dhoma të dedikuara intervistash me dekorime dhe materiale të tjera miqësore për fëmijët.

Kur vlerësimi fillestar i rrezikut tregon se aplikanti ka histori të dhunës, intervistuesi duhet të marrë masat paraprake si dhe të jetë plotësisht i informuar për procedurën e evakuimit në rast alarmi për zjarr gjatë kohës së intervistës ose ndonjë emergjencë tjetër.

- Intervistuesi dhe përkthyesi i duhur

Nëse aplikanti ka qenë viktimë e përdhunimit apo abuzimit seksual është jashtëzakonisht e rëndësishme t'i caktoni një intervistues dhe përkthyes të së njëjtës gjini, në mënyrë që aplikanti të mos ndihet i kërcënuar dhe jokomod.

Mbani parasysh: Studimi paraprak i çështjes mund të zhvillohet në mënyrë më të detajuar kur informacioni në dosje është tërësor. Në çdo rast, intervistuesi duhet të përgatitet për shfaqjen e mundshme të elementeve të reja gjatë intervistës, të cilat nuk kanë qenë të pranishme ose të parashikuara në momentin e studimit të dosjes.

FAZA 2: FAZA E HAPJES SË INTERVISTËS

Qëllimi i kësaj faze është:

- (a) të ndërtohet një marrëdhënie besimi me azilkërkuesin,
- (b) të informohet azilkërkuesi për të drejtat dhe detyrimet që ka, për qëllimin e intervistës dhe kohëzgjatjen e saj
- (c) të merret informacioni bazë për profilin, biografinë dhe aftësitë e rrëfimit të azilkërkuesit.

TRE HAPA TË RËNDËSISHME TË FAZËS SË PREZANTIMIT

1 Përshëndesni kërkuesin në mënyrë profesionale dhe prezantoni personat e pranishëm (*p.sh. përkthyesi, përfaqësuesi ligjor ose kujdestari, staf mbështetës, etj.*) si dhe shpjegoni rolet e tyre (*për të krijuar, që në fillim, një klimë besimi dhe për të zvogëluar çdo ndjenjë tensioni dhe ankthi*).

2 I jep kërkuesit informacione rreth intervistës:

- qëllimi i intervistës;
- struktura e intervistës;
- regjistrimi audio ose video i intervistës;
- konfidencialitetin e informacionit;
- mundësia e pushimeve;
- detyrimi për të bashkëpunuar dhe për të dhënë informacione të vërteta;
- vendimet që mund të miratojë Autoriteti përgjegjës;
- mundësinë e ankimimit, në rast se kërkuesi nuk është i kënaqur me vendimin e marrë.

3- Verifikon që përkthyesi dhe kërkuesi e kuptojnë njëri tjetrin (*duke lejuar një bisedë të shkurtër mes tyre mbi tema neutrale*).

- Ndërtoni një marrëdhënieje besimi, bazuar në empati

Për të arritur një nivel të mirë empatie, është e nevojshme që intervistuesi të jetë i vetëdijshëm për pabarazinë e pushtetit që ekziston midis tij/saj dhe kërkuesit dhe për faktin se kjo pabarazi, e cila nuk mund të eliminohet, mund të prodhojë një sërë efektesh shtrembëruese në komunikim. Vënia në praktikë e stileve bazë të komunikimit si të qenit fleksibël, i/e durueshëm, i/e qetë dhe një dëgjues/e aktiv/e ndihmon për të krijuar një atmosferë të mirë komunikimi.

Me qëllim të krijimit të një ndërveprimi pozitiv me kërkuesin, këshillohet që intervistuesi të marrë masat e përshkrura në vijim:

- **të mbajë një qëndrim profesional** (që do të thotë të shfaqë një qëndrim jogjykues dhe të mbetet i paanshëm në qasjen dhe reagimin e tij/saj ndaj deklaratave të Kërkuesit);
- **të shfaqë empati** (duke përdorur një ton dhe gjuhë të përshtatshme, duke përfshirë gjuhën e trupit);
- **të mbajë një qëndrim jogjykues** (duhet të përdorni një ton të përshtatshëm gjatë intervistës, kureshtar në qasjen dhe reagimet ndaj deklaratave të kërkuesit, duke përfshirë kur ka, p.sh. indikacione për mospërputhje, dokumente të falsifikuara ose akte të përjashtueshme).
- **të shmangë veshjen e rrobave që nuk respektojnë ndjenjën e modestisë ose të fesë së kërkuesve.** (Një kontekst besimi, në të cilin Kërkuesi mund të ndihet i/e dëgjuar me profesionalizëm dhe respekt, ka një ndikim pozitiv në cilësinë dhe sasinë e informacionit që do të mblidhet gjatë intervistës).
- **të mbajë një qëndrim neutral** (të përpiqet të jetë sa më objektiv dhe i qartë që të jetë e mundur dhe nuk duhet të ndikohen nga raste të tjera ose bindjet apo opinionet e tyre personale).

Shënim Shmangni keqkuptimet për shkak të supozimeve, vlerave ose pritjeve të lidhura me kulturën. Edhe nëse intervistuesi ka njohuri të mira për kulturën dhe traditat e aplikantit, kjo nuk do të thotë që ai dhe aplikanti e kuptojnë njëri-tjetrin automatikisht.

FAZA 3: FAZA E RRËFIMIT TË LIRË

Faza e rrëfimit të lirë do t'i japë azilkërkuetit mundësinë për të folur me sa më shumë detaje dhe saktësi për arsyet pse ka kërkuar mbrojtje ndërkombëtare. Kjo qasje do të ndihmojë edhe të nxitet kujtesa dhe përqendrimi i tij/saj. Kjo fazë duhet të përsëritet gjatë intervistës, në varësi të strategjisë suaj për intervistën dhe nevojës për informacion.

Menaxhoni përkthyesin

Përkthyesi luan një rol thelbësor gjatë intervistës, pasi bën të mundur komunikimin midis intervistuesit dhe kërkuetit.

- Përkthyesi përkthen drejtpërdrejt atë që thuhet. Megjithatë, është e rëndësishme që intervistuesi t'i drejtohet aplikantit drejtpërdrejt (në vetën e parë) dhe jo përmes përkthyesit.
- Përkthyesi nuk duhet të shprehë mendimin ose t'i ofrojë këshilla zyrtarit të rastit ose kërkuetit.
- Përkthyesi nuk duhet të ketë lidhje me aplikantin.
- Intervistuesi, duhet të konfirmojë se përkthyesi i përzgjedhur është në gjendje të ofrojë një interpretim të saktë dhe të paanshëm në përputhje me procedurat kombëtare. Intervistuesi duhet të monitorojë përkthyesin gjatë punës së tij dhe të sigurohet që përkthyesi të veprojë në mënyrë neutrale dhe të paanshme.

Shënim Bashkëpunimi i mirë midis kërkuetit, përkthyesit dhe intervistuesit, mundëson krijimin e një komunikimi të rrjedhshëm dhe të një klime besimi, si dhe parandalon keqkuptimet gjuhësore që mund të kompromentojnë intervistën.

Qëllimi i fazës së rrëfimit të lirë është nxjerrja e sa më shumë informacioneve të besueshme dhe të sakta, duke i dhënë mundësi aplikantit të bëjë një rrëfim personal të pandërprerë për arsyet e kërkesës për mbrojtje ndërkombëtare.

- Jepini azilkërkuetit mundësinë të tregojë pa ndërprerje variantin personal të arsyeve për ikjen nga vendi i origjinës, duke ia paraqitur temën në mënyrë neutrale, duke dëgjuar në mënyrë aktive dhe duke mbajtur shënim pikat që duhen ndjekur në fazën tjetër.
- Inkurajojeni aplikantin duke u bërë një dëgjues aktiv.
- Konfirmoni që gjërat kuptohen

Para se të hulumtoni informacionin nga rrëfimi i lirë, duhet të vlerësoni informacionin dhe të përditësoni planin e intervistës.

Hulumtoni të gjitha temat e rëndësishme duke e filluar nga prezantimi i temës, vijoni me pyetje të hapura, të ndjekura nga pyetje të fokusuara ose të mbyllura nëse është nevoja, bëni përmbledhjen dhe në fund mbylleni temën

FAZA 4: FAZA E HULUMTIMIT

Qëllimi i kësaj faze është:

- (1) të hulumtohen të gjitha çështjet që lidhen me kërkesën për mbrojtje ndërkombëtare dhe,
- (2) të sqarohen të gjitha keqkuptimet dhe problemet e mundshme me besueshmërinë.

Gjatë kësaj faze mbani parasysh se ekziston një detyrim i përbashkët ndërmjet autoriteteve dhe azilkërkuesit për të vërtetuar faktet e aplikimit.

Kjo do të thotë në veçanti që, gjatë intervistës intervistuesi, duhet

- (a) të njihet me informacionin relevant të vendit të origjinës që mund ta ndihmojë për të kuptuar situatën e kërkuarit dhe për t'i konfirmuar ose treguar mospërputhjet me elementët e deklaratave të tij;
- (b) të ndihmojë kërkuarin të japë një pasqyrë të plotë të historisë së tij duke parashtruar pyetje të përshtatshme në mënyrë të përshtatshme;
- (c) t'i japë kërkuarit mundësinë për të sqaruar çdo mospërputhje të mundshme.

ZHVILLIMI I INTERVISTËS PERSONALE [Pikat 4, 7 të nenit 30, të Ligjit 10/2021]

Gjatë kësaj faze, të nevojshme për mbledhjen e të gjitha elementeve relevante për vlerësimin e kërkesës për mbrojtje ndërkombëtare, do të ishte e këshillueshme që intervistuesi të zbatojë rekomandimet e mëposhtme.

1- Zbatimi korrekt i teknikave të intervistës

- bazon intervistën në rrëfim të lirë, duke prezantuar çdo temë të vetme dhe inkurajoni kërkuesin duke qenë një dëgjues aktiv;
- duke ndjekur rrëfimin e lirë, bën pyetje për analizë, sqarim dhe verifikim të thellë, duke shmangur pyetjet sugjестive ose gjykuese;
- bëni pyetje të shkurtra dhe të thjeshta sipas aftësive dhe nivelit arsimor të kërkuesit;
- në trajtimin e çdo teme individuale, përdor qasjen „**hinkë** „, *(duke filluar nga rindërtimi i një ngjarjeje/fakti/situatë dhe më pas duke thelluar në mënyrë progresive aspektet përkatëse individuale)*;
- në rast se janë shfaqur një ose më shumë kontradikta, bëjini të qarta ato tek kërkuesi dhe ofrojini atij/asaj mundësinë për të dhënë shpjegime/sqarime të mëtejshme;
- mbani një qëndrim të vetëdijshëm, mendjehapur, për dallimet kulturore ekzistuese dhe ndikimin që ato mund të kenë në komunikim;
- jepini kohë të mjaftueshme për t'u përqendruar dhe reflektuar

2- Mbledhja e informacionit të nevojshëm për të vlerësuar kredibilitetin

Intervistuesi duhet të mbledhë të gjitha faktet materiale, të cilat janë faktet që lidhen drejtpërdrejt me përkufizimin e refugjatit (*neni 1(A)(2) i Konventës së Gjenevës të vitit 1951 dhe direktivat e BE-së (neni 2(d) për personin që kualifikohet për statusin e refugjatit dhe neni 2(f) dhe neni 15 të Direktivës 2011/95/BE për personin që kualifikohet për mbrojtje plotësuese*) dhe që shkojnë në thelb të kërkesa për mbrojtje ndërkombëtare. Kjo ka të bëjë me të gjitha deklaratat (*dokumentet ose provat*) e kërkuesit që mund të konsiderohen të besueshme dhe, për rrjedhojë, të merren parasysh në analizën e frikës së bazuar për persekutim apo të rrezikut real të cenimit të rëndë.

3- Mbledhja e informacionit të rëndësishëm për vlerësimin thelbësor të kërkesës për mbrojtje ndërkombëtare

- merr të gjithë dokumentacionin e paraqitur nga Kërkuesi duke i ofruar mundësinë për të sqaruar mbi dokumentet e paraqitura dhe çdo arsye për mosparaqitjen e dokumenteve të tjera potencialisht relevante;
- bashkëpunon për të nxjerrë në pah të gjitha faktet thelbësore, veçanërisht çfarë ka ndodhur (*aktet e përndjekjes/cenimit të rëndë*); **kush është viktimi** e persekutimit/ cenimit të rëndë; **kush është autori** i përndjekjes/ cenimit të rëndë; **kur dhe ku ka ndodhur** (*pikat e referimit kronologjik dhe hapësinor*); **pse ndodhi**, d.m.th, këndvështrimi personal i kërkuesit, se pse ai/ajo ose të tjerët kanë qenë - ose ka të ngjarë të bëhen - viktimi të persekutimit/ cënimit të rëndë;

- pyet se nga çfarë frikësohet kërkuesi në rast të kthimit në vendin e origjinës ose në vendbanimin e tij/saj të zakonshëm të mëparshëm;
- sqaron cilat janë karakteristikat personale të kërkuesit, aktuale ose ato që i atribuohen, të cilat mund të jenë arsye për përndjekje/cënimin të rëndë;
- aty ku është e përshtatshme (*veçanërisht në rastin e një persekutimi nga aktorë joshitetëror*) intervistuesi pyet nëse kërkuesi ka kërkuar mbrojtje nga vendi i tij/saj dhe nëse një mbrojtje e tillë është realisht e disponueshme;
- mbledh çdo element tjetër të dobishëm për vlerësimin e njohjes së mbrojtjes plotësuese, bazuar në kriteret e parashikuara në ligj (neni 14);
- eksploron ekzistencën e mundshme të arsyeve serioze humanitare.

4- Mbledhja e informacionit për të vlerësuar përjashtimin nga mbrojtja ndërkombëtare

- identifikoni cilat veprime dhe/ose sjellje janë të rëndësishme për përjashtimin dhe vazhdoni me një hetim të veçantë për secilën prej tyre duke përdorur metodën “**hinkë**”;
- shqyrtoni çdo veprim/sjellje individuale, sipas modelit të pyetjes kush-çfarë-si-kur-ku: **Kush** (*kush janë subjektet e përfshira dhe cili ishte kontributi individual i Kërkuesit*)? Çfarë (çfarë ndodhi dhe cili ishte rezultati)? **Si** (*si veproi Kërkuesi ose si kontribuoi ai/ajo në veprimin e tjetrit*)? **Kur** (në çfarë kohe; çfarë moshe kishte Kërkuesi; ngjarja ka ndodhur gjatë një konflikti të armatosur)? **Ku** (ku kanë ndodhur faktet)?
- në rast se kërkuesi i përket një organizate ose grupi të përfshirë në akte që mund të çojnë në përjashtim, hetoni pozicionin e tij personal dhe përfshirjen e tij aktuale, nëpërmjet elementëve të mëposhtëm:
 - metodat e rekrutimit;
 - çdo trajnim i marrë me përshkrime të hollësishme;
 - kronologjinë e pjesëmarrjes së tij efektive;
 - rolin e luajtur nga kërkuesi në organizatë;
 - niveli i ndërgjegjësimit për natyrën e akteve të kryera nga grupi;
 - ekzistenca e mundësive konkrete për t’u larguar nga organizata ose grupi;
- vlerësoni me kujdes, momentin në të cilin do të bëni pyetje në lidhje me qëllimet e kërkuesit dhe shkallën e ndërgjegjësimit të tij/saj për veprimet e kryera;

FAZA 5: MBYLLJA E INTERVISTËS

PROCESVERBALI I INTERVISTËS [Pikat 4, 5 dhe 6 të nenit 30, të Ligjit 10/2021]

Në çdo rast, Autoriteti Përgjegjës për Azilin dhe Refugjatët mban një procesverbal gjatë intervistës personale me kërkuesin, i cili nënshkruhet nga kërkuesi për të konfirmuar vërtetësinë e tij, pasi i është komunikuar më parë përmbajtja e tij në gjuhën që ai kupton. Nëse kërkuesi refuzon të nënshkruajë procesverbalin, arsyet për këtë refuzim pasqyrohen në dosjen e kërkuesit. Refuzimi për të nënshkruar procesverbalin nuk ndikon në vendimin përfundimtar.

Ligji 10/2021 “Për Azilin në R.SH” parashikon që kur çmohet e arsyeshme, intervista personale mund të kryhet edhe me regjistrim audio ose audiovizual, me kusht që kërkuesi të jetë i informuar paraprakisht lidhur me të. Në transkript raporti duhet të shkruhet plotësisht dhe me besnikëri, pa përmbledhur, modifikuar, korrigjuar, zhvendosur ose integruar asnjë nga pyetjet, përgjigjet apo deklaratat. Në fund të intervistës, kërkuesi nënshkruan raportin për të konfirmuar vërtetësinë e tij, pasi i është komunikuar më parë përmbajtja e procesverbalit të transkriptuar me ndihmën e një përkthyesi, ku i garantohet e drejta që të bëjë komente ose të japë shpjegime në lidhje me ndonjë keqkuptim të paraqitur në të në fund të intervistës, ose brenda një kohe të arsyeshme, para se Autoriteti Përgjegjës të marrë vendim.

*Në fazën
përgatitore, çfarë
duhet të bëni që të
hyni në intervistë
në mënyrën më të
mirë?*

Para intervistës është me rëndësi të përgatiteni mendërisht të merrni pjesë në të dhe të zgjidhni situatat e vështira. Për ta bërë këtë, duhet të identifikoni temat potenciale që mund të jenë delikate. Merrni kohën për t’u menduar si mund të përgjigjet emocionalisht azilkërkuesi.

<i>Në fazën e hapjes, ç'informacion mund t'i jepni një azilkërkuesi të brishtë?</i>	Duhet ta informoni azilkërkuesin për temat që do të diskutohen në intervistë për t'i dhënë atij/asaj mundësinë të përgatisë veten. Gjithashtu, duke i shpjeguar azilkërkuesit me detaje se të gjithë pjesëmarrësit në intervistë kanë detyrimin për të mbajtur fshehtësinë mund ta ndihmoni azilkërkuesin të ketë më shumë besim.
<i>Gjatë të gjitha fazave të intervistës, si duhet të trajtoni emocionet tuaja dhe ato të azilkërkuesit?</i>	<i>Ruani objektivitetin dhe mbani distancë emocionale.</i> Gjatë intervistës duhet të jeni të aftë të përballoni emocionet tuaja për të qenë asnjans, të vëmendshëm dhe të fokusuar. Mënyra më e mirë është ta lejoni azilkërkuesin ta tregojë historinë e tij/saj. Në rast se shfaqni reagime emocionale, do të jetë shumë më e vështirë që azilkërkuesi të shprehë veten lirisht. Azilkërkuesi duhet të ndiejë se intervistuesi është aq i fortë sa ta dëgjojë historinë e tij dhe se nuk po e gjykon. <i>Vëreni emocionet e azilkërkuesit.</i> Reagimet emocionale të azilkërkuesit nuk duhen shpërfillur. Intervistuesi empatik i merr parasysh emocionet e azilkërkuesit. Këtë duhet ta bëni në mënyrë asnjansë, për shembull duke përdorur komunikimin joverbal dhe duke mos përdorur shprehjet si “E kuptoj çfarë ndjeni” sepse nuk janë as të vërteta, as të dobishme.
<i>Cilat qëndrime profesionale, gjatë të gjitha fazave të intervistës, mund t'ju ndihmojnë të përballoni një azilkërkues që qan?</i>	Kini durim dhe merreni shtruar. Në rast se azilkërkuesi po qan, nuk ka nevojë ta ngutni. Është reagim normal, prandaj duhet ta pranoni pa u nxehur. Duhet t'i lini azilkërkuesit hapësirë për të shfaqur emocionet dhe t'i jepni kohë të qetësohet. Mos u trembni nga disa minuta të kaluara në heshtje ndërsa prisni që azilkërkuesi të rimarrë veten. Mund edhe t'i ofroni azilkërkuesit diçka për të pirë dhe t'i afroni shami hundësh.

Gjatë të gjitha fazave të intervistës, cila strategji mund të përdoret për t'i krijuar siguri azilkërkuesit?

Në rast se është nevoja, kthehuni tek hyrja e intervistës. Mund t'i kujtoni azilkërkuesit se ndodhet në mjedis të sigurt dhe se të gjithë pjesëmarrësit në intervistë janë profesionistë. Ata janë mësuar të dëgjojnë histori të vështira, pa gjykuar. Mund edhe ta informoni azilkërkuesin se cilat tema mbeten ende për të hetuar.

Në fazën përmbyllëse, çfarë do t'i thonit një azilkërkuesi pas një interviste emocionalisht të vështirë?

Pas një interviste emocionalisht të vështirë, është me rëndësi ta sillni azilkërkuesin në të tashmen. Për ta bërë këtë, mund ta mbyllni intervistën duke përmendur të ardhmen ose një situatë të këndshme. Mund ta mbyllni intervistën duke theksuar trimërinë e azilkërkuesit dhe ta falënderoni që e ndau historinë e tij/saj me ju.

KAPITULLI III

PROCESI I VENDIM-MARRJES

1 - Analiza e çështjes nga intervistuesi

Shqyrtimi i aplikimeve dhe marrja e vendimeve për mbrojtje ndërkombëtare duhet të jenë gjithmonë individuale, objektive dhe të paanshme.

Analiza që bëhet rast pas rasti duhet të marrë parasysh këto elemente kyçe:

- situatën individuale e azilkërkuessit, përfshirë faktorët si e shkuara, gjinia dhe mosha;
- azilkërkuessi duhet të jetë jashtë vendit të tij të origjinës;
- veprimet dhe kërcënimet ndaj të cilave azilkërkuessi ka qenë i ekspozuar ose mund të jetë i ekspozuar;
- të gjithë informacionet e rëndësishme që lidhen me vendin e origjinës në momentin e marrjes së vendimit për alikimin;
- nëse mbrojtja në vendin e origjinës është e disponueshme dhe e arritshme.

Nevojat për mbrojtje në fillim vlerësohen lidhur me zonën ku azilkërkuessi ka vendbanimin në vendin e origjinës. Zona e vendbanimit në vendin e origjinës identifikohet nisur nga fortësia e lidhjeve të azilkërkuessit me një zonë të caktuar në atë vend. Zona e vendbanimit mund të jetë vendi ku azilëkruesi është lindur ose rritur, ose një zonë tjetër ku azilkërkuessi ka banuar dhe ka jetuar, prandaj ka lidhje të forta me të.

Më poshtë jepen hapat që këshillohen të ndiqen nga intervistuesi në analizimin e një çështjeje.

HAPI 1 – IDENTIFIKIMI I FAKTEVE MATERIALE/RELEVANTE

Intervistuesi sipas intervistës, bën një mbledhje të kujdesshme të fakteve që disponon, të cilat janë të nevojshme për të identifikuar faktet materiale, ose ato rrethana dhe/ose ngjarje që lidhen me kërkesën për njohjen e një prej formave të mbrojtjes ndërkombëtare. Identifikimi i duhur i fakteve materiale është vendimtar si për kredibilitetin ashtu edhe për vlerësimin e rrezikut. Kur intervistuesi pranon një fakt material, ai/ajo mund të vlerësojë nevojën për mbrojtje ndërkombëtare bazuar në atë fakt.	- Profili i kërkuesit - Deklaratat e kërkuesit - Frika e shprehur në rast kthimi në vendin e origjinës ose të vendbanimit të tij/saj të zakonshëm të mëparshëm - Dokumentacioni/provat e paraqitura nga kërkuesi
--	---

HAPI 2: KREDIBILITETI DHE VLERËSIMI I RREZI

Vlerësimi i kredibilitetit konsiston në një shqyrtim të fakteve materiale bazuar në analizën e kredibilitetit të brendshëm të këtyre fakteve (në nivelin e detajeve të fakteve të rrëfyer; në praninë e elementeve “ndijore” në historinë dhe/ose përvojat personale) dhe të kredibilitetit të jashtëm (p.sh. për përputhjen me informacionin e disponueshëm në vendin e origjinës - COI - dhe/ose për përputhjen me deklaratat e palëve të treta). Vlerësimi i rrezikut është kur intervistuesi bën një analizë të rrezikut bazuar në faktet materiale të vërtetuara në lidhje me standardin e provës që lidhet me vërtetimin e frikës së bazuar për persekutim apo rrezikut real të cenimit të rëndë. Standardi më i zakonshëm i provës i aplikuar në vlerësimin e frikës së bazuar për persekutim apo rrezikut real të cenimit të rëndë është <u>‘shkalla e arsyeshme e gjasave. Standardi i zbatueshëm i provës në çdo rast duhet të jetë më i ulët se ‘përtej dyshimit të arsyeshëm’.</u>	<u>Kredibiliteti i brendshëm:</u> - Mjaftueshmëria dhe specifiteti i detajeve - Konsistenca <u>Kredibiliteti i jashtëm:</u> - konsistencë me informacionin e vendit të origjinës - përputhje me informacionin e njohur përgjithësisht - përputhje me provat e tjera <u>Dokumentat:</u> - rëndësia - ekzistenca - përmbajtja - forma - natyra
--	---

HAPI 3: ANALIZA LIGJORE E PËRFSHIRJES (NË NJË NGA FORMAT E MBROJTJES NDËRKOMBËTARE)

Analiza e frikës së bazuar për persekutim apo rreziku real i cenimit të rëndë që kërkuesi mund të ekspozohet nëse kthehet në vendin e origjinës është faza përfundimtare e shqyrtimit të kërkesës për mbrojtje ndërkombëtare.	KINI PARASYSH:
Rreziku i ardhshëm shqyrtohet bazuar në faktet që intervistuesi ka në dorë në momentin e marrjes së vendimit. Fakti që një kërkues ka qënë objekt persekutimi apo rreziku real të cenimit të rëndë është një tregues serioz i frikës së bazuar të kërkuesit për persekutim apo rreziku real të cenimit të rëndë. Është gjithashtu e rëndësishme të kihet parasysh se mungesa e persekutimit të mëparshëm nuk do të thotë se nuk ka rrezik në të ardhmen, siç mund të jetë për shembull rasti i një refugjati në vend, (sur-place). Në vlerësimin e përfshirjen në statusin e refugjatit duhet të verifikohet nëse ekzistojnë elementet e parashikuara në Konventën e Gjenevës e vitit 1951. Përfshirja në statusin e refugjatit kërkon ekzistencën e lidhjes shkakësore (nexus), një lidhje ndërmjet aktit të persekutimit dhe arsyeve të këtij persekutimi, siç përcaktohet edhe në pikën 3 të nenit 12 të ligjit shqiptar për azilin. Mbrojtja plotësuese është një formë shtesë e mbrojtjes ndërkombëtare që është plotësuese me statusin e refugjatit. Kjo do të thotë që një personi duhet t'i jepet mbrojtje plotësuese vetëm nëse nuk plotësohen kriteret për statusin e refugjatit. Në lidhje me mbrojtjen plotësuese duhen sqaruar dhe analizuar me kujdes dy elementët: ‘rreziku real’ dhe ‘cënimi i rëndë’. Kërkesa e lidhjes shkakësore (‘për shkak të’) për mbrojtjen plotësuese i referohet lidhjes shkakësore midis dhunës pa dallim dhe cënimit (kërcënim serioz për jetën e një personi).	Përfshirja në një prej formave të mbrojtjes ndërkombëtare duhet të vlerësohet edhe në rastet kur konstatohet një fakt i vetëm material, i cili është i rëndësishëm për qëllimet e mbrojtjes ndërkombëtare (<i>p.sh. prania e thjeshtë e një shtetësie të caktuar, prejardhja gjeografike, etnia, feja ose gjinia mund të përcaktojnë nevojën për analizën ligjore të përfshirjes</i>). Nëse gjatë intervistës janë identifikuar profile që duhet të konstatohet ndonjë element përjashtimi, duhet të vazhdohet me analizën ligjore të këtyre elementeve, duke marrë parasysh kriteret e përcaktuara në nenin 19 dhe 21 të Ligjit 10/2021 “Për azilin”.

- Shqyrtimi i kërkesave për mbrojtje ndërkombëtare me procedurë të përshpejtuar
[Pikat 1, 2 dhe 5 të nenit 34 dhe pika 3 e nenit 51, të Ligjit 10/2021]

Sipas ligjit “Për azilin” dhe VKM nr. 201, datë 6.4.2022 “Për kushtet, kriteret dhe afatet për përcaktimin e procedurës së përshpejtuar për shqyrtimin e kërkesës për mbrojtje ndërkombëtare“, Autoriteti përgjegjës për azilin dhe refugjatët mund të marrë vendim për zbatimin e procedurës së përshpejtuar, në përputhje me parimet dhe garancitë themelore të përcaktuara në këtë ligj, lidhur me rastet kur:

- ❖ vendim pozitiv, në rastet kur është i bazuar në dëshmitë në dispozicion (procedura e thjeshtuar) ose
- ❖ vendimi negativ, në rastet kur një kërkesë konsiderohet e papranueshme ose dukshëm e pabazuar.

Në këto raste, autoriteti përgjegjës për azilin dhe refugjatët, me vendim të arsyetuar, vendos refuzimin e kërkesës, brenda 15 ditëve nga paraqitja e saj **Procedura e përshpejtuar NUK zbatohet për kërkuarët që kanë nevojë për garanci procedurale të veçanta.**

- Procesi i vendimmarrjes

Procesi i vendimmarrjes mund të shihet si një proces me dy faza: vlerësimi i provave (vërtetimi i fakteve) dhe vlerësimi ligjor (zbatimi i ligjit). Pasi vërtetohen rrethanat e fakteve, intervistuesi i ngarkuar me dosjen duhet të vlerësojë nëse përmbushen kushtet thelbësore të parashikuara në legjislacionin vendas për dhënien e mbrojtjes ndërkombëtare.

Faza e parë duhet të përfundojë me të kuptuarit qartë se cilat fakte materiale janë pranuar (vlerësimi i besueshmërisë) dhe bazuar në ato fakte, shkalla e probabilitetit që azilkërkuarët t’u nënshtrohet trajtimeve që mund të konsiderohen përndjekje ose dëme serioze (vlerësimi i rrezikut).

Në fazën e dytë, intervistuesi duhet të marrë faktet materiale të pranuar bashkë me rezultatet e vlerësimit të rrezikut dhe të zbatojë dispozitat ligjore përkatëse.

- Afatet për marrjen e vendimit nga Autoriteti përgjegjës [Neni 28 i Ligjit 10/2021]

Sipas legjislacionit në fuqi, Autoriteti përgjegjës, si rregull, përfundon procedurën për përcaktimin e statusit të mbrojtjes ndërkombëtare brenda 6 (gjashtë) muajve nga data e paraqitjes së kërkesës. Ky afat mund të zgjatet edhe për 3 (tre) muaj të tjerë, në rast të çështjeve komplekse, të një numri të madh kërkesash, ose për shkaqe të tjera, por në çdo rast Autoriteti përgjegjës përfundon procedurën e ekzaminimit, maximumi, brenda 21 muajsh nga depozitimi i kërkesës për mbrojtje ndërkombëtare.

- Përmbytja e vendimit [Pika 2 e nenit 33 të Ligjit 10/2021]

Vendimi jepet me shkrim dhe duhet të përmbyjë:

- **pjesën hyrëse (që përmban:** *emrin e organit publik që nxjerr aktin; palëve të cilave u drejtohet akti; datën e miratimit dhe bazën ligjore*);
- **pjesën arsyetuese;**
- **dispozitivin (që përmban:** *pjesën urdhëruese që tregon çfarë është vendosur; kohën e hyrjes në fuqi të aktit; të drejtën e ankimit, përfshirë organin publik apo gjykatën ku mund të paraqitet ankimi, mjetet dhe afatet ligjore për paraqitjen e ankimit*).

PARAMETRAT KRYESOR TË PROCEDURËS PËR SHQYRTIMIN E KËRKESAVE PËR MBROJTJE NDERKOMBËTARE

- Identifikimi i fakteve materiale (ose relevante)

Identifikimi i fakteve materiale (ose relevante), apo atyre fakteve që lidhen drejtpërdrejt me përkufizimin e refugjatit, siç parashikohet në nenin 1 A (2) të Konventës së Gjenevës 1951 dhe në dispozitat e ligjit shqiptar, është hapi i parë në shqyrtimin e një kërkesë për mbrojtje ndërkombëtare. Në identifikimin e fakteve materiale (ose relevante), Autoriteti përgjegjës merr parasysh:

- **deklaratat dhe dokumentet në lidhje me profilin personal të kërkuarës (d.m.th. mosha, statusi familjar dhe social (nëse është relevante), përkatësia etnike, feja, gjinia, shtetësia, vendet dhe zonat në të cilat ka qëndruar, dokumentet e identitetit, dokumentet**

e udhëtimit, etj.);

- **historia personale e rrëfyer** (*kush, çfarë, ku, si, kur dhe pse*), duke i kushtuar vëmendje çdo persekutimi ose cënimit të rëndë të pësuar, periudhat e ndalimit eventual, arrestimet ose kërcënimet e vuajtura nga aplikuesi ose nga anëtarët e familjes, keqtrajtimi, tortura dhe shkelje të tjera të të drejtave të njeriut (*duke përfshirë aktet e diskriminimit*) si dhe autorët dhe arsyet e persekutimit ose cënimit të rëndë;
- **frika e persekutimit ose cënimit të rëndë** në rast të kthimit në vendin e tij/saj të origjinës ose të vendbanimit të zakonshëm të mëparshëm;
- **dokumentacioni** (*p.sh. dokumentet gjyqësore, fotot, kartat e partisë, vërtetimet, etj.*) të paraqitura nga Kërkuesi në mbështetje të fakteve/rrethanave të rrëfyera;
- **të gjitha faktet relevante në lidhje me vendin e origjinës së kërkuesit** (*duke përfshirë ligjet dhe rregulloret dhe zbatimin e tyre*) kur merret një vendim për kërkesa për mbrojtje ndërkombëtare.

- Përmbajtja dhe qëllimi i vlerësimit të kredibilitetit

Qëllimi i vlerësimit është të përcaktojë nëse elementet e dhëna nga kërkuesi gjatë intervistës së tij/saj janë të besueshme në dritën e informacionit që disponon Autoriteti përgjegjës si dhe të profilin individual të kërkuesit, duke përfshirë aspektet e vulnerabilitetit që mund të ndikojnë mbi kredibilitetin e tij/saj. Më konkretisht, vlerësimi i kredibilitetit synon të përcaktojë nëse dhe cila nga deklaratat e kërkuesit mund të konsiderohet e besueshme dhe, për rrjedhojë, të merret parasysh në analizën e frikës së bazuar të persekutimit dhe të cënimit të rëndë.

- Parimet që duhen zbatuar gjatë vlerësimit të kredibilitetit

Në vlerësimin e kredibiliteti duhet të merren parasysh parimet e mëposhtme:

- vlerësimi i kredibilitetit do të kryhet në **mënyrë individuale, të paanshme dhe objektive**;
- **barra e provës** nga kërkuesi dhe më pas **barra e bashkëpunimit** nga intervistuesi: Kërkuesi ka barrën të bëjë çdo përpjekje për të vërtetuar kërkesën e tij/saj për

azil, në bashkëpunim me Autoritetin. Ndërsa Autoriteti ka një detyrim bashkëpunimi, të vendosur me ligj, i cili merr formën e identifikimit të fakteve materiale/relevante, kërkit të elementeve që mund të vërtetojnë këto fakte (*duke kërkuar informacione/prova të mëtejshme nga kërkuesi dhe kërkime nga jashtë burimet, nëpërmjet COI*), si dhe në barrën për të kërkuar sqarime nga kërkuesi në lidhje me çdo rrethanë që duket kontradiktore ose mospërputhëse në lidhje me të tjerat;

- **vlërësimi i bazuar në profilin individual** dhe kontekstin të cilit kërkuesi i përket (*mosha, niveli arsimor, prejardhja sociale dhe kulturore, kushtet psikofizike në momentin e intervistës, etj.*);
- **vlërësimi i bazuar në prova objektive** (*d.m.th. deklaratat dhe dokumentet e kërkuesit, COI, gjuha e folur dhe njohuritë e territorit, etj.*) dhe të mos bazohet në supozimet, stereotipet, intuitat ose besimet personale të intervistuesit;
- **vlërësimi i të gjitha provave në dispozicion**, të cilat duhet të merren parasysh në tërësi, pa anashkaluar asnjë aspekt të spikatur;
- **saktësia**: shqyrtimi kryhet në mënyrë të kujdesshme dhe rigoroze;
përfitimi i dyshimit (benefit of doubt): mund të ndodhë që, pas mbledhjes së të gjitha fakteve dhe elementeve të nevojshme për vendimin, të mbeten dyshime për kredibilitetin e një elementi. Në këtë rast, përfitimi i dyshimit mund të zbatohet, duke marrë parasysh kriteret e përcaktuara në ligj, përfshirë përpjekjen e vërtetë të bërë nga kërkuesi për të mbështetur kërkesën (*pika 5 e nenit 31*).

- Indikatorët

Vlerësimi i kredibilitetit mund të kryhet nëpërmjet referencës praktike të indikatorëve të kredibilitetit, që janë:

- **detaje dhe specifika të mjaftueshme të rrëfimit**;
- **konsistenca e brendshme**: moskontradikta ndërmjet elementeve faktike të rrëfimit dhe ndërmjet dokumentacionit të paraqitur,

konsiderohet si tregues efektiv i kredibilitetit. Megjithatë, kontradiktat duhet të konsiderohen të rëndësishme vetëm nëse vënë në pikëpyetje kredibilitetin e pasazheve të spikatura të rrëfimit dhe jo aspektet marginale të tij;

- **konsistenca e jashtme:** mungesa e kontradiktave ndërmjet fakteve materiale të transmetuara nga Kërkuesi dhe informacionit të disponueshëm për kontekstin e origjinës (COI);
- **probabiliteti:** ky është një tregues mjaft i diskutueshëm, i cili duhet të merret parasysh me vëmendje të veçantë, pasi, sado e pazakontë apo edhe e pamundur të duket një ngjarje për intervistuesin ose vendimmarrësit, ajo mund të jetë e besueshme në kontekstin e origjinës së kërkuesit, për shkak të variablave socio-kulturore, politike, antropologjike të vendit të origjinës së kërkuesit. Pabesueshmëria në vetvete nuk mund të konsiderohet si shenjë e mosbesueshmërisë, veçanërisht kur çfarë ka thënë kërkuesi nuk është kundërshtuar nga informacioni i disponueshëm.

- Parametrat proceduralë për përjashtim nga e drejta e mbrojtjes ndërkombëtare

[Pikat d), e), dhe f) te nenit 1 te Konventes se 1951; Nenet 19 dhe 21 të Ligjit 10/2021]

Pas një vlerësimi pozitiv të përfshirjes në statusin e refugjatit, mund të jetë e nevojshme të kryhet një analizë shtesë, që synon të verifikojë ekzistencën e ndonjë arsyeje përjashtimi, ose të atyre rrethanave, për të cilat një person – *i/e cili/a edhe pse ndodhet në kushtet në të cilat ai/ajo do të kishte të drejtë për njohjen e statusit të refugjatit* – duhet të përjashtohet. Megjithatë, ky vlerësim nuk do të jetë i nevojshëm në rast se shqyrtimi i përfshirjes ka përfunduar negativisht dhe Kërkuesi nuk bie në përkufizimin e një refugjati; për këtë arsye, **vlerësimi i përjashtimit, si rregull, duhet të bëhet pas vlerësimit të përfshirjes.**

Për çështjet që kanë të bëjnë me zbatimin e klauzolave të përjashtimit nga statusi i refugjatit dhe, në veçanti, për çështjet interpretuese në lidhje me çdo rast individual përjashtimi, të konsultohen:

- UNHCR - *Udhëzimet për Mbrojtjen Ndërkombëtare Nr. 5: Zbatimi i Klauzolave të Përjashtimit*: Neni 1F i Konventës së 1951 në lidhje me Statusin e Refugjatëve, 4 shtator 2003, HCR / GIP / 03/05, i disponueshëm në: <https://www.unhcr.org/publications/legal/3f7d48514/guidelines-international-protection-5-applicationhttps://www.unhcr.org/publications/legal/3f7d48514/guidelines-international-protection-5-application-exclusion-clauses-article.html>;
- UNHCR - *Shënim mbi Zbatimin e Klauzolave të Përjashtimit*: Neni 1F i Konventës së 1951 lidhur me Statusin e Refugjatëve, 4 shtator 2003, i disponueshëm në: <https://ëëë.refworld.org/docid/3f5857d24.html>;
- *Adresimi i shqetësimeve të sigurisë pa minuar mbrojtjen e refugjatëve* - këndvështrimi i UNHCR-së, i disponueshëm në: <https://www.refworld.org/docid/5672aed34.html>;

Udhëzuesi praktik i EASO: Përjashtimi, Janar 2017, i disponueshëm në [https://euaa.europa.eu/sites/default/files/EASO%20Practical%20Guide%20https://euaa.europa.eu/sites/default/files/EASO%20Practical%20Guide%20Exclusion%20\(final%20for%20web\).pdf](https://euaa.europa.eu/sites/default/files/EASO%20Practical%20Guide%20https://euaa.europa.eu/sites/default/files/EASO%20Practical%20Guide%20Exclusion%20(final%20for%20web).pdf).

Në vlerësimin e zbatimit të klauzolave të përjashtimit është e rëndësishme të ndiqen disa masa procedurale:

- kërkesa për mbrojtje ndërkombëtare i arsyeve të përjashtimit të përmendura në Art. 1F **duhet të jetë veçanërisht i kujdesshëm**, pasi efekti i tij konsiston në përjashtimin nga mbrojtja ndërkombëtare e një personi që është konsideruar tashmë në rrezik të ndjekjes penale në rast riatdhesimi;
- **parimi i proporcionalitetit**: graviteti i krimit në fjalë peshohet në lidhje me pasojat e përjashtimit;
- **barrën e provës e mban Shteti**. Në konstatimin e fakteve dhe rrethanave nga të cilat mund të lindë zbatimi i klauzolave të përjashtimit, do të jetë e mundur të jepet përfitimi i dyshimit;
- **standardi i provës duhet të kalojë prapun e ‘arsyeve serioze për të besuar’**, dhe për këtë arsye kërkohen prova të qarta, të besueshme dhe të sigurta.

KAPITULLI IV

ANKIMIMI

Afatet kohore brenda të cilave mund të bëhet ankimimi

[Pika 3 neni 34, neni 58, pikat 1 dhe 2 neni 76, nenet 77 dhe 80 të Ligjit 10/2021]

Ligji i garanton kërkuesit (*si dhe personit që gëzon statusin e refugjatit, mbrojtje plotësuese ose mbrojtje të përkohshme*) të drejtën e ankimimit në Komisionin Kombëtar për Azilin dhe Refugjatët kundër vendimeve të Autoritetit përgjegjës, brenda 15 (pesëmbëdhjetë) ditëve nga njoftimi i vendimit. Nëse Kërkuesi, për shkaqe të arsyeshme, nuk mund të dorëzojë ankimin brenda afatit ligjor, mund të kërkojë rivendosjen në afat të ankimit. Ligji përcakton se zbatohen edhe dispozitat e Kodit të Procedurave Administrative. Gjithashtu, ligji i njeh mundësinë kërkuesit, që të ankimohet edhe kundër vendimit të AP për kërkesa për mbrojtje ndërkombëtare në procedurën e përshpejtuar brenda 15 (pesëmbëdhjetë) ditëve nga njoftimi i vendimit.

Ligji 10/2021 “Për azilin” gjithashtu specifikon se i huaji, kërkesa e të cilit është refuzuar nga Autoriteti Përgjegjës për Azilin dhe Refugjatët, nuk dëbohet jashtë territorit të Republikës së Shqipërisë përpara ushtrimit apo dhënies së mundësive ligjore për ushtrimin e të drejtave procedurale dhe garancive të parashikuara me ligj.

Mundësi për ofrimin e ndihmës juridike të garantuar nga shteti

(Neni 58 i Ligjit 10/2021, Udhëzimi nr. 39, datë 16.3.2022)

Kërkuesve të mbrojtjes ndërkombëtare ju mundësohet ndihmë juridike e garantuar nga shteti, në lidhje me:

- asistencë në hartimin e dokumenteve;
- përfaqësimin në procedurën pranë Autoritetit përgjegjës;
- përgatitjen e ankimeve kundër vendimeve të marra gjatë procedurës së shqyrtimit të kërkesës për mbrojtje ndërkombëtare, si dhe;

- para një gjykate për qëllime të ankimimit të vendimeve të marra gjatë shqyrtimit të kërkesës së tyre.

Megjithatë ligji specifikon që ndihma juridike e garantuar nga shteti do t’u ofrohet kërkuessve që nuk kanë mjete të mjaftueshme financiare për të mbuluar shpenzimet përkatëse.

Për sa i përket Komisionit Kombëtar, i cili është organi administrativ epror që shqyrton ankimimet e bëra ndaj vendimeve të Autoritetit përgjegjës, si rregull, vendos për ankimimin brenda 30 ditëve nga data e depozitimit të kërkesës, me përjashtim të ankimimeve të paraqitura kundër vendimeve të marra në bazë të neneve 35 (*kërkesa e papranueshme*) dhe 36 (*kërkesa dukshëm e pabazuar*) të ligjit “Për azilin”, ku afati për marrjen e vendimit, është 15 ditë nga data e paraqitjes së ankimimit.

Ankimimi në gjykatën administrative [Pika 4 e nenit 34, pika 3 e nenit 76 dhe pika 4 e nenit 47 të Ligjit 10/2021]

Ligji “Për azilin” u ofron kërkuessve mundësinë e ankimimit kundër vendimeve të Autoritetit përgjegjës dhe/ose vendimeve të Komisionit Kombëtar pranë gjykatës administrative kompetente. Ankimi në gjykatë pezullon ekzekutimin e vendimit.

KAPITULLI V

KOMPETENCA TË TJERATË AUTORITETIT PËRGJEGJËS SE AZILIT DHE REFUGJATËVE

Menaxhimi i marrëdhënieve me Kërkuesit dhe përfaqësuesit ligjorë
[Pikat 5 dhe 5/1 te nenit 27 të Ligjit 10/2021]

Ligji “Për azilin” i garanton përfaqësuesit ligjor të kërkuesit, akses në informacionet (*të pranishme në dosjen e tij/saj*), të cilat janë të rëndësishme për shqyrtimin e kërkesës për mbrojtje ndërkombëtare. Ligji parashikon gjithashtu që një akses i tillë mund t'u mohohet përfaqësuesve ligjorë kur zbulimi i informacionit ose burimeve do të rrezikonte sigurinë kombëtare, marrëdhëniet ndërkombëtare të Republikës së Shqipërisë ose kur interesat e hetimit në lidhje me shqyrtimin e kërkesës preken negativisht. Megjithatë, përjashtimisht, aksesit në informacione mund t'i lejohet një përfaqësuesi ligjor i cili është i pajisur me certifikatë të sigurisë për njohjen e informacionit të klasifikuar.

Marrëdhëniet e AP me Qendrën e Pritjes për Azil (QPA):

[Pika 8 neni 30, pika 1 neni 43, pika 3 neni 44, pika 1 neni 46, pikat 2 (b) dhe 3 neni 47, pikat 1 dhe 2 neni 48 të Ligjit 10/2021]

Siç parashikohet nga ligji “Për azilin” në fuqi, shtetasi i huaj, apo personi pa shtetësi, i cili pas intervistimit nga PKM kategorizohet kërkues i mbrojtjes ndërkombëtare, transferohet në Qendrën e Pritjes për Azil, ku ka të drejtë të qëndrojë deri në momentin kur merret vendimi përfundimtar. Qendra e Pritjes ka detyrimin të informojë Autoriteti përgjegjës për procedurat në lidhje me hyrjen, qëndrimin ose largimin e kërkuesëve për mbrojtje ndërkombëtare, në ambientet e saj.

Në rastin e kërkuesit, për të cilin Autoriteti përgjegjës dyshon se mund të jetë i papërshtatshëm ose nuk mund të intervistohet (*për shkak të rrethanave të paqëndrueshme jashtë kontrollit të tij/saj*) konsultohet me personelin e Qendrës së Pritjes dhe kërkon një mendim të specializuar dhe të certifikuar nga institucionet mjekësore kompetente mbi gjendjen e tij. Gjithashtu, Autoriteti përgjegjës, nëse e çmon të rëndësishme, për vlerësimin e

kërkesës për mbrojtje ndërkombëtare, mund të kërkojë që kërkuesi (*me aprovimin e tij/saj*) t'i nënshtrohet një kontrolli mjekësor për shenja që mund të vërtetojnë persekutimin ose cënimin e rëndë të pësuar. Kontrolli mjekësor koordinohet dhe monitorohet nga personeli i Qendrës së Pritjes dhe rezultatet e ekzaminimit, të vërtetuara nga një mjek i kualifikuar, i dorëzohen Autoritetit përgjegjës.

Komunikimi i Autoriteti Përgjegjës për Azilin dhe Refugjatët me UNHCR [Neni 6; pika 3 e nenit 10; pika 2 e nenit 22; pika 2 e nenit 27; pika 1 (d) e nenit 29; pika 4 (a) e nenit 31; pika 4 e nenit 33 dhe pika 3 e nenit 82 të Ligjit 10/2021]

Me synimin për të siguruar bashkëpunimin ndërmjet autoriteteve kombëtare dhe UNHCR-së në përputhje me nenin 35 të Konventës së Gjenevës të 1951, autoritetet shqiptare do të bashkëpunojnë me UNHCR-në gjatë gjithë procedurës për shqyrtimin e kërkesës për mbrojtje ndërkombëtare, deri në nxjerrjen e vendimit përfundimtar nga autoriteti përgjegjës. Autoriteti përgjegjës duhet të:

t'i dërgojë UNHCR-së listën e kërkesave për mbrojtje ndërkombëtare të shqyrtuara nga Autoriteti përgjegjës dhe çdo ankesë të paraqitur, si dhe çdo informacion tjetër që kërkohet;

- ❖ t'i kërkojë UNHCR-së opinione ose rekomandime të natyrës së përgjithshme, si dhe rekomandime për raste të veçanta;
- ❖ të lejojë UNHCR-në të ketë kontakte me kërkuenin (*me kërkesën e tij/saj*), duke përfshirë edhe ata në paraburgim;
- ❖ t'i sigurojë UNHCR-së (*me aprovimin paraprak të kërkuetit*) qasje në informacione për kërkesat individuale, mbi ecurinë e procedurave dhe vendimet e marra pas përfundimit të tyre;
- ❖ të lejojë UNHCR-në të paraqesë pikëpamjet e saj tek autoritetet përgjegjëse për trajtimin dhe shqyrtimin e kërkesave për mbrojtje ndërkombëtare, në çdo fazë të procedurës;
- ❖ të lejojë një përfaqësues të UNHCR-së të marrë pjesë në intervistën personale (*me aprovimin paraprak të kërkuetit*);
- ❖ t'i komunikojë UNHCR-së një kopje të vendimit brenda pesë ditëve nga data e marrjes së tij;
- ❖ të përdor informacion të saktë dhe të përditësuar të përpunuar nga UNHCR: për të shqyrtuar kërkesat ndërkombëtare (*përfshirë ato të mbrojtjes së përkohshme*) si dhe për të vlerësuar nëse një vend është një vend i tretë i sigurt.

REFERENCA:

LEGJISLACIONI SHQIPETAR

Ligjit 10/2021 ‘Per Azilin ne Republiken e Shqiperise’;

- Urdhër nr. 244, date 03.06.2021 “Për miratimin e formatit të vertetimit të mos shqyrtimit të kërkesës për mbrojtje nderkombetare në Republiken e Shqiperise”;
- Udhëzimi Nr. 245 of 03.06.2021 “Per rregullat dhe procedurat per marrjen e informacionit dhe verifikimin e te dhenave e te deklarimeve nga vendi i origjines per azilkerkuesin dhe refugjati”;
- Udhëzimi nr. 246, datë 03.06.2021 “Për procedurën dhe afatin për marrjen e vendimit të pushimit të shqyrtimit të kërkesës për mbrojtje ndërkombëtare në Republikën e Shqipërisë”;
- Urdhri nr. 247 date 03.06.2021 “Per Percaktimin e procedurave dhe rregullave te dergimit te kerekeses per mbrojtje nderkombetare nga autoriteti pergjegjës për kufirin dhe migracionin tek autoriteti pergjegjës për azilin dhe refugjatët”;
- Urdhri nr. 248 datë 03.06.2021 “Për miratimin e formatit të vërtetimit mbi dorëzimin e kërkesës për mbrojtje ndërkombëtare në Republikën e Shqipërisë”;
- Urdhri nr. 249, datë 03.06.2021 “Për miratimin e formularit të kërkesës për bashkim familjar në Republikën e Shqipërisë”;
- Urdhri nr. 250, datë 03.06.2021 “Për përmbajtjen dhe mënyrën e administrimit të Rregjistrit elektronik të azilkerkuesve dhe personave në mbrojtje ndërkombëtare”;
- Udhëzimi nr. 39, datë 16.3.2022 “Për modalitetet e nevojshme organizative dhe teknike për ofrimin e ndihmës juridike të garantuar nga shteti kërkuar për mbrojtje ndërkombëtare”.
- Udhëzimi Nr. 269 datë 01.07.2021 “Për përcaktimin e procedurës së regjistrimit në regjistrin kombëtar të gjendjes civile të vitit 2010, të refugjatit ose personit nën mbrojtje plotësuese në Republikën e Shqipërisë”.
- Vendim Nr. 669, date 10.11.2021 “Per kriteret e emerimit, shkaqet e lirimit apo te shkarkimit, si dhe shperblimi i anetareve te Komisionit Kombetar per azilin e refugjatet”.

- Vendimi nr. 855, datë 29.12.2021 “Për përcaktimin e kushteve minimale të jetesës dhe të kushteve sociale për kërkuesit e mbrojtjes ndërkombëtare”.
- Vendimi nr. 630, datë 27.10.2021 “Për organizmin dhe funksionimin e Qendrës së Pritjes për Azil”.
- Vendimi nr. 201, datë 06.04.2022 “Për kushtet, kriteret dhe afatet për përcaktimin e procedurës së përshpejtuar për shqyrtimin e kërkesës për mbrojtje ndërkombëtare”.

Ligji Nr. 79/2021 “Per te huajt”

- **Udhëzimit Nr. 293, të 04.06.2015,** “Mbi Procedurat e Trajtimin të shtetasve të huaj me qëndrim të parregullt në territorin e Republikës së Shqipërisë”.

LEGJISLACIONI NDERKOMBETAR

- Konventa e Gjenevës të 1951 dhe të Protokollit të 1967 në lidhje me Statusin e Refugjatëve;
- Deklarata Universale e të Drejtave të Njeriut;
- Pakti Ndërkombëtar për të Drejtat Civile dhe Politike;
- Konventes Evropiane për të Drejtat e Njeriut;
- Konventa për të Drejtat e Fëmijëve, Nju Jork, 20 nëntor 1989
- Komenti i Përgjithshëm nr. 14 (2013) mbi të drejtën e fëmijës që interesi i tij/saj më i lartë të merren si konsideratë parësore (neni 3, par. 1), 29 maj 2013.

DIREKTIVAT E BE

- Direktiva 2011/95/EU
- Direktiva 2013/32/EU
- Direktiva 2013/33/EU.

DOKUMENTA DHE UDHËZUES TË UNHCR-së

- UNHCR, *Manual mbi Procedurat dhe Kriteret për Përcaktimin e statusit të Refugjatit dhe Udhëzimet për*
- *Mbrojtjen Ndërkombëtare sipas Konventës së 1951 dhe Protokollit të 1967 në lidhje me Statusin e Refugjatëve*, Prill 2019;

- UNHCR, Standardet Procedurale për Përcaktimin e Statusit të Refugjatit sipas Mandatit të UNHCR-së, 26 gusht 2020;
- *Të drejtë dhe të shpejtë: Dokumenti Diskutues i UNHCR-së mbi Procedurat e Përshpejtuara dhe të Thjeshtuara në Bashkimin Evropian;*
- *Më në fund të sigurt? Ligji dhe praktika në shtetet anëtare të BE-së në lidhje me azilkërkuesit që ikin nga dhuna pa dallim;*

DOKUMENTA DHE UDHËZUES TË EUAA (ish-EASO)

- ***Udhëzuesi Praktik EASO: Intervistë personale***
- *Udhëzuesi praktik EASO: Vlerësimi i provave*
- *Udhëzues praktik EASO: Kualifikimi për mbrojtjen ndërkombëtare;*
- *Udhëzuesi praktik i EASO: Përgjashtimi*
- *Country of Origin Information (COI) Report Methodology;*
- *Udhëzuesi praktik i EASO-s Mbi përdorimin e informacionit të vendit të origjinës nga zyrtarët për shqyrtimin e kërkesave për azil*

Shembuj per reference të rasteve që hasen në praktikë:

1. Rast “Sur place”

Një familje e përbërë nga 3 anëtarë (cifti dhe fëmija) nga Afganistani erdhën në Shqipëri në muajin qershor 2021 për disa ditë pushime. Kryetari i familjes ishte nënpunës i administratës shtetërore në Afganistan. Në fund të korrikut dhe në fillim të gushtit 2021 situata në Afganistan u përkeqësua pasi Talebanët morën kontrollin e vendit dhe filluan përndjekjen ndaj të gjithë atyre që kishin qënë pjesë apo kishin punuar për regjimin e mëparshëm. Në keto kushte familja nga Afganistani e ndodhur në Shqipëri për arsye turizmi nuk mund te kthehej më në vendin e saj të origjinës pasi jeta e kryetarit të familjes dhe anëtarëve të tjerë do ishte në rrezik. Në keto kushte familja paraqitet pranë policisë së kufirit dhe migracionit dhe bën kërkesën për azil e cila e referon rastin brenda 72 orëve pranë autoritetit përgjegjës për azilin dhe refugjatët.

Konventa e Gjenevës së vitit 1951 neni 1 seksioni A, paragrafi 2 parashikon se refugjat është personi që : “Si rezultat i ngjarjeve të ndodhura dhe për shkak të frikës së bazuar nga persekutimi për arsye të racës, fesë, kombësisë, anëtarësismit të një grupi të caktuar shoqëror ose opinionit politik, është jashtë shtetit të kombësisë së tij dhe nuk është në gjendje ose, për shkak të kësaj frike, nuk dëshiron të përfitojë nga mbrojtja e atij vendi; ose i cili,

duke mos pasur shtetësi dhe duke qenë jashtë vendit të vendbanimit të tij të mëparshëm si pasojë e kësaj ngjarjet, nuk është në gjendje ose, për shkak të kësaj frike, nuk dëshiron t'i kthehet asaj....

Direktiva e Kualifikimit 2011/95/EU në nenin 5/1 të saj parashikon se nevoja për mbrojtje ndërkombëtare mund të lindë në vend në rastin kur frika e bazuar për t'u persekutuar ose një rrezik real për të pësuar dëme serioze mund të bazohet në ngjarje që kanë ndodhur kur aplikanti është larguar nga vendi i origjinës....

Ligji për Azilin në Republikën e Shqipërisë nr. 10/2021 parashikon se kërkuuesi brenda 15 ditësh nga paraqitja e kërkesës për mbrojtje nderkombetare informohet në një gjuhë që kupton për procedurat e përcaktimit të statusit dhe të drejtat dhe detyrimet e tij. Me pas ai/ ajo ndjek procedurat e përcaktimit të statusit të refugjatit sit ë gjithë aplikantët e tjerë.

Gjate analizës duhet të merren në konsideratë faktet si më poshtë:

1. Nevoja për mbrojtje ndërkombëtare që lindin jashtë vendit të origjinës *sur place (situata aty per aty)*

Kushti i të qënurit jashtë vendit të origjinës nuk do të thotë se që të njihet si refugjat ose t'i jepet mbrojtje plotësuese, azilkërkuuesi duhet të ketë ikur nga vendi i origjinës për shkak të frikës së bazuar nga përndjekja ose për shkak të rrezikut real për dëm serioz. Rrethanat përkatëse mund të lindin më vonë dhe kjo situatë quhet “*sur place*” (ose aty per aty). qe prej largimit nga vendi I origjines (neni 5/3 I DK). Mundesia e futjes se ketij perjashtimi ka si synim shmangien e abuzimit me regjimin e mbrojtjes nderkombetare. Megjithate ne te gjitha rastet duhet mbajtur parasysh parimi i moskthimit.

2. Autoret e përndjekjes ose të demit serioz.

Në rastin tonë përndjekja mund të behet nga Talebanët të cilët janë një Organizatë radikale islamiste e cila rrëzoi qeverinë e zgjedhur në mënyrë demokratike dhe ka marrë kontrollin e vendit dhe ushtrojnë funksione qeveritare.

3. Mbrojtja ne vendin e origjines

Mbrojtja ndërkombëtare është dytësore kundrejt mbrojtjes së disponueshme në vendin e origjines. Për këtë arsye autoriteti për

azilin dhe refugjatët duhet të vlerësojë nëse mbrojtja do të jetë e disponueshme nëse ai kthehet në vendbanimin e mëparshëm ose në një vendbanim tjetër brenda territorit të vendit të tij të origjinës.

Pas mbledhjes së të gjitha provave dhe fakteve, informacioneve nga vendi i origjinës, si dhe duke analizuar përfaqësimin ligjor të përgatitur nga përfaqësuesi ligjor i azilkerkuesit, autoriteti për azilin dhe refugjatet duke u bazuar në legjislacionin për azilin, konventave ndërkombëtare të ratifikuar del me vendim për dhënien e statusit të refugjatit.

2. Rast Ndalimi

Punonjësit e policisë së kufirit dhe migracionit të Aeroportit të Rinasit (TIA) ndalojnë 6 shtetas sirianë të cilët ishin duke kaluar tranzit territorin e RSH-së. Shkaku i ndalimit ishte dyshimi i autoriteteve të policisë kufitare mbi vërtetësinë e dokumenteve të tyre të identitetit. Shtetasit e ndaluar ishin një familje e përbërë nga bashkëshortët dhe dy fëmijët e tyre të mitur, si dhe dy burra të tjerë që nuk kishin njohje mes tyre.

Fillimisht shtetasit madhorë sirianë të ndaluar vendosen të gjithë së bashku në një dhomë, e gjendur në një zonë të posaçme të aeroportit, ku mbahen për 48 orë rradhazi pa iu komunikuar arsyeja e ndalimit. Gjatë këtyre 48 orëve ata nuk kanë kontakte me asnjë person, përveç personelit që i sjell ushqim dhe ujë. Ndërsa, dy fëmijët e mitur ndahen nga prindërit e tyre dhe vendosen në një ambient tjetër nën kujdesin e disa punonjësve socialë.

Pas 48 orësh, shtetasit e ndaluar i paraqesin autoriteteve të kufirit dhe migracionit kërkesën e tyre për azil. Gjatë kohës së shqyrtimit të kërkesës për azil, shtetasit madhorë zhvendosen në disa mjedise të tjera, në afërsi të aeroportit ku qëndrojnë për 4 muaj, pa pasur të drejtën e daljes apo lëvizjes nga kjo zonë. Gjatë kësaj kohe, ata procedohen penalisht për falsifikim të dokumenteve të identitetit dhe atyre të udhëtimit dhe kalim të paligjshëm të kufirit. Ndërsa fëmijët e mitur vendosen pranë Institutit për të Mitur në Kavajë. Gjatë 4 muajve të qëndrimit në zonën në afërsi të aeroportit, prindërit takojnë vetëm dy herë fëmijët e tyre

1. A është i ligjshëm ndalimi dhe mbajtja 48 orë në zonën tranzit të aeroportit të Rinasit i 4 shtetasve sirianë madhorë?

Ndalimi dhe mbajtja për 48 orë në zonën e tranzitit është i ligjshëm sepse në bazë të nenit 5 (f) të KEDNJ autoritetet mund të ndalojnë një person me qëllim ndalimin e hyrjes së paautorizuar në vend.

2. Po ndalimi i fëmijëve dhe ndarja e tyre nga prindërit, është i ligjshëm?

Ndalimi i fëmijëve duke qënë se ata ishin të shoqëruar nga prindërit mund të konsiderohet i ligjshëm sipas nenit 5 (f) të konventës por ndarja nga prindërit nuk është e ligjshme dhe ndodhemi para shkeljes së nenit 8 të KEDNJ mbi të drejtën e respektimit të jetës private dhe familjare.

3. Cilat janë të drejtat që u janë shkelur 6 shtetasve sirianë të ndaluar?

Të drejtat e shkelura janë:

- a) e drejta e lirisë dhe sigurisë neni 5 i KEDNJ. Duke u mbajtur të mbyllur në një qendër pa të drejtë lëvizjeje çon në privimin e lirisë së lëvizjes së personit duke u ndodhur përpara shkeljes së nenit 2 të protokollit 4 të KEDNJ.
 - b) e drejta e informimit neni 5 pika 2 e KEDNJ pasi ata nuk janë informuar në gjuhën që kuptojnë për arsyet e ndalimit të tyre.
 - c) e drejta e shqyrtimit gjyqësor, neni 5 pika 4 e KEDNJ, pasi atyre nuk iu dha asnjë mjet juridik për të ankimuar ndalimin e tyre.
 - d) e drejta për jetë private dhe familjare, neni 8 i KEDNJ duke ndarë fëmijët nga prindërit dhe duke mos marrë në konsideratë interesin më të lartë të fëmijëve- atë të qëndrimit së bashku.
4. A është i ligjshëm ndalimi dhe mbajtja në izolim e tyre për 4 muaj në disa mjedise në afërsi të aeroportit?

Jo, ndalimi dhe mbajtja e tyre në izolim për 4 muaj nuk është i ligjshëm sepse kohëzgjatja e ndalimit për arsyen e verifikimit të dokumenteve të identifikimit është shumë e madhe. GjEDNJ ka konstatuar se ndalimi që ndodh në kushtet e emigracionit zgjat 3-5 ditë.

Aneksi I

Plani i intervistës

Profili i azilkërkuesit dhe kërkesa për azil

Emri, nënshtetësia, mosha, gjinia, etnia, besimi fetar, situata familjare, niveli arsimor, nevojat e veçanta, dokumentet, Përmbledhje e kërkesës për azil

Shtirirja kohore

Për t'u qartësuar

☐ Identiteti dhe origjina	☐ Kërkesa për azil	☐ Rreziqet e ardhshme
☐ Mbrojtje shtetërore	☐ Mbrojtje e brendshme	☐ Dalja nga vendi i origjinës
☐ Situata shëndetësore	☐ Arsyet për përjashtim	☐ Problemet me besueshmërinë

Faza e hapjes

- ☐ Tema 1
- ☐ Tema 2
- ☐ ...

Faza e rrëfimit të lirë

- ☐ [Dëgjoni rrëfimin e lirë mbi kërkesën për azil]
- ☐ Plotësoni shtirirjen kohore
- ☐ Rreziqet e ardhshme
- ☐ Përmbledhni arsyet e kërkesës për azil

Faza e hulumtimit

- ☐ Tema 1
- ☐ Tema 2
- ☐ ...
- ☐ Thellohuni në problemet me besueshmërinë, nëse është nevoja

STRATEGJIA E INTERVISTËS

Kur ndërtoni strategjinë e intervistës, duhet t'u përgjigjeni pyetjeve të mëposhtme:

- Cili informacion është i rëndësishëm për kërkesën?
- Cilat probleme ju duhet të hulumtoni dhe në ç'radhë?
- Ç'prova ose informacion bazë keni?
- Cila është vlera e këtij informacioni ose prove?
- Cilin informacion doni të përdorni në mënyrë strategjike (kur dhe si do t'ia bëni me dije azilkërkuesit se e keni këtë informacion)?
- A ka probleme me besueshmërinë; cila mund të jenë shpjegimet e mundshme alternative?
- Për çfarë duhet ta pyesni azilkërkuesin që të eliminoni shpjegimet e tjera të mundshme, pa dëmtuar provën?
- Si do t'ia jepni azilkërkuesit mundësinë për të dhënë informacion përmes një rrëfimi të lirë (rrëfimi i lirë jep më shumë informacion të besueshëm se sa përgjigjet ndaj një serie të gjatë pyetjesh, prandaj është më i preferuar)?
- Ç'nivel detajesh prisni të jepet gjatë intervistës?
- Si dhe kur do t'i bëni të ditura problemet me besueshmërinë?
- Çfarë di azilkërkuesi se ç'informacion keni?
- Për çfarë mendon azilkërkuesi se do ta pyesni?
- Ç'pyetje pret azilkërkuesi që t'i bëhen?

Aneksi II

FORMULAR PËR PËRCAKTIMIN E STATUSIT TE REFUGJATIT (për t'u plotësuar nga intervistuesi)

Numri i dosjes _____

Numri i veçantë _____

Data e regjistrimit _____

Aplikanti / Personi kujdestar që e shoqëron

1. Emri i plotë : _____

Emri i plotë në gjuhën e aplikantit : _____

2. Mashkull

Femër

3. Datëlindja (dita, muaji, viti) : _____

4. Gjendja civile: i/e pamartuar __, i/e martuar __, i/e divorcuar __, i/e ve __

5. Vendlindja (qyteti, lokaliteti, shteti) : _____

6. Kombësia / Shtetësia :

7. Vendi i fundit i banimit (qyteti, lokaliteti, shteti) :

8. **Data e nisjes që nga vendi i origjinës :** _____

9. **Shtetet në të cilat aplikanti ka qëndruar që nga largimi prej vendit të origjinës :**

a) **Shteti :** _____ **Nga / deri në :** _____

b) A keni aplikuar për status refugjati në ndonjë nga këto shtete?

Po / Jo

Nëse po, jep hollësira : _____

c) A u pranua aplikimi juaj?

Po. / Jo.

Nëse po, jep hollësira : _____

10. **Data e hyrjes në vendin ku kërkohet azil :** _____

11. **Adresa e tanishme :** _____

12. **Aftësitë gjuhësore :** 1. Gjuha amtare:

2. Gjuhë të tjera :

13. **Arsimimi dhe punësimi :**

a) **Shkolla fillore (nga / deri në) :**

b) Shkolla e mesme (nga / deri në) :

Vendi :

c) Universiteti (vendi) : _____

Dega : _____ Nga / deri në : _____

Emri i gradës / diplomës / certifikatës që është marrë : _____

d) Trainime (vendi)

e) Emri i institucionit trainues.

f) Lloji i kursit Nga / deri në : _____

Emri i gradës / certifikatës / diplomës së marrë : _____

g) Punësimi / aftësitë :

h) Punësimi i fundit në vendin e origjinës :

Nga / deri në

i) Të dhëna për punësimin (në 10 vitet e fundit) :

Emri dhe adresa e punëdhënësit	Lloji i punës	Nga / deri në
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____

14. Anëtarët e familjes që shoqërojnë aplikantin :

Emri i plotë

Datëlindja

Lidhja me aplikantin

15. A jeni rregjistruar ju në Konsullatë, ambasadë apo në ndonjë autoritet tjetër në shtetin tuaj ?

Po Jo

Nëse po, jep hollësi : _____

16. A mbani ju një dokument identifikimi ?

Pashaportë	Çertifikatë udhëtimi	Dokument udhëtimi
Dokumentet e Konventës së Udhëtimit		ICRC Dokument Udhëtimi
Çertifikatë	Kartë identiteti	Të tjera (shpjegojini)

Ju lutem, bashkëngjitni fotokopjen e dokumentit / dokumentave dhe plotësoni faqen e hollësishme :

Numri	Lëshuar nga	Data	Afati
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____

17. Anëtarë të familjes që për momentin jetojnë në vendin e origjinës :

(bashkëshorti, bashkëshortja, nëna, babai, djali, vajza, vëllai ose motra e pamartuar)

Emri i plotë	Datëlindja	Lidhja me aplikantin	Profesioni
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____

18. Anëtarët e familjes që nuk shoqërojnë aplikantin dhe jetojnë jashtë vendit të origjinës :

1) Emri i plotë _____

2) Lidhja me aplikantin _____

3) Datëlindja _____

4) Adresa _____

5) Statusi _____

(shtetas, imigrant, rezident, refugjat, aplikant për status refugjati ose për azil, në qëndrim të paligjshëm, nuk dihet)

19. Pse u larguat nga shteti juaj ?

Shpjegoni me hollësi duke përshkruar çdo ngjarje të veçantë dhe përvojë vetjake si edhe masat e marra ndaj jush ose anëtarëve të familjes suaj, të cilat u bënë shkak për largimin nga shteti juaj. Nëse keni ndonjë dokument apo provë tjetër në lidhje me sa më sipër, ju lutemi ta bashkëngjitni. Nëse ka nevojë për më shumë hapësirë, përdorni një fletë të veçantë.

20. Përmend emrin e ndonjë organizate politike, fetare, ushtarake, etnike ose shoqërore ose ndonjë grupimi të cilit i përkisni ju ose ndonjë anëtar i familjes suaj në shtetin tuaj :

21. Përkthyeri veprimtarinë tuaj (ose të anëtarëve të familjes suaj) dhe përgjegjësitë në organizatën / organizatat e mësipërme: _____

22. A jeni përfshirë ju ndonjëherë në incidente me dhunë fizike? Nëse po, përshkruani natyrën e incidentit dhe rolin tuaj : _____

23. A keni qenë ndonjëherë i arrestuar ose i dënuar ? Po Jo
Nëse po, jep arsyen, datën dhe vendin :

24. A keni qenë ndonjëherë i burgosur ? Po Jo

Nëse po jepni të dhënat në vijim.

Periudha e burgosjes : _____

Vendi: _____

Hollësi të tjera : _____

25. A është shërbimi ushtarak i detyrueshëm në vendin tuaj? Po Jo

Nëse po, a ju kanë thirrur për të kryer shërbimin ? _____

Periudha e shërbimit ushtarak : _____

Nëse ju kanë thirrur por nuk keni shkuar jepni arsyen tuaj : _____

26. A dëshironi të ktheheni në shtetin tuaj për momentin ? Po Jo

Nëse jo jepni arsyet : _____

27. Çfarë mendoni se mund t'ju ndodhë juve në rast se ktheheni atje dhe pse ?

Formulari pasi lexohet dhe gjendet në rregull firmoset pa vëretje nga të pranishmit:

Emri i azilkërkuesit :

Firma e azilkërkuesit :

Emri i intervistuesit :

Firma e intervistuesit :

Emri i përkthyesit :

Firma e përkthyesit :

Data :

Vendi :

Ora :

Aneksi III

REPUBLIKA E SHQIPËRISË
MINISTRIA E BRENDSHME

AUTORITETI PËRGJEGJËS PËR AZILIN DHE REFUGJATËT

VENDIM Nr. _____ Datë _____.____.

PËR NJOHJEN E “STATUSIT TË REFUGJATIT” NË REPUBLIKËN E SHQIPËRISË

Sot më datë _____.____, Autoriteti Përgjegjës për Azilin dhe Refugjatët në Ministrinë e Brendshme mori në shqyrtim kërkesën për mbrojtje ndërkombëtare në Republikën e Shqipërisë të kërkuarit **Emër Mbiemër**. Ky Autoritet pasi shqyrtoi faktet dhe çështjen në tërësi, konstatoi:

Subjekti: EMËR MBIEMËR

Emri:

Datëlindja:

*Autoriteti Përgjegjës për Azilin dhe Refugjatët pasi shqyrtoi çështjen në tërësi vlerëson se janë shfaqur arsye thelbësore për të besuar se ky shtetas përmbush kriteret për t’ju njohur Statusi i Refugjatit në Republikën e Shqipërisë. **Z. xxxxxxxx** lindur në xxxxxx, për shkak të frikës së bazuar të persekutimit, **për arsye të anëtarësisë në një grup të caktuar shoqëror**, ndodhet jashtë vendit të shtetësisë së saj dhe nuk ka mundësi dhe dëshirë për të kërkuar mbrojtjen e atij vendi.*

VENDOSI:

Njohten e Statusit të Mbrojtjes Plotësuese në Republikën e Shqipërisë, për z. bazuar në Ligjin 10/ 2021, “Për Azilin në Republikën e Shqipërisë”.

Kundër këtij vendimi mund të bëhet ankim, bazuar në nenin 76/1 të ligjit 10/2021, “Për Azilin në Republikën e Shqipërisë”, pranë Komisionit Kombëtar për Azilin dhe Refugjatëve, brenda 15 ditëve nga marrja dijeni e këtij vendimi.

DREJTOR I AUTORITETIT

Specialist

Specialist

Specialist

Specialist

Adresa: Bly “Dëshmorët e Kombit”, Nd. 1, 1001 Tiranë

